ޤާނޫނު ނަންބަރު 15/2010 (ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ޤާނޫނު)

(ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 2 އިސްލާހު ހިމެނޭގޮތަށް)

ތަޢާރުފާއި ނަން

1. (ހ) މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށްޓަކައި، ދުންފަތު ހައްދުން އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިސްތިހާރުކުރުން މަނާކުރުމާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓް ކުރާ ގޮތްތަކާއި، ގަނޑުކުރުން އަދި ވަކިވަކިން ވިއްކާ ގޮތްތަކާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕެކޭޖްކޮށް ބަންދުކުރުމާއި، ލޭބަލްޖަހާނެ ގޮތްތަކާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުން ޓެކްސް ނެގުމާއި، ދުންފަތުގެ ދުމުން ދުންފަތު ބޭނުންނުކުރާ ފަރާތްތައް ރައްކާތެރިކުރުމާއި، ދުންފަތުގެ ނުރައްކާތެރި ވަބާއިން މިނިވަންވުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތާއި، ތަމްރީން ދިނުމާއި އަދި ދުންފަތު ބޭނުންކުރުމުގެ އާދަ ހިފާފައިވާ ފަރާތްތަކަށް ފަރުވާ ދިނުމާބެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ "ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ޤާނޫނު" އެވެ.

އެއްވަނަ ބާބު

ދުންފަތުގެ ދުމުން ރައްކާތެރިކަން ލިބިދިނުން

ދުންފަތުގެ ދުމުން ރައްކާތެރިވެ ލިބިގެން ހައްޤު

2. އެހެން މީހަކު ބޭނުންކުރާ ދުންފަތުގެ ދުމުން ލިބޭ އަސަރުތަކުން ނަފްސު ދުރުކޮށް އަދި އެއިން ރައްކާތެރިވެ ލިބިގެން ހައްޤު ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުން މަނާ ތަންތަން

3. ތިރީގައި ބަޔާންކުރާ ތަންތަނުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ މަސައްކަތްކުރާ ތަންތަން ނުވަތަ ތަންތަނުގެ ބައެއް ނުވަތަ ބައިތައް.

(ށ) ސިނަމާތަކާއި ޖަލްސާކުރާ މަރުކަޒުތައް.

(ނ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އާންމު ދަތުރުފަތުރު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އުޅަނދުފަހަރާއި ތަންތަން ނުވަތަ

ތަންތަނުގެ ބަޔެއް ނުވަތަ ބައިތައް.

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތުގެމަތިން ސައި ހޮޓާތަކާއި، ކެފޭތަކާއި، ރެސްޓޯރަންޓުތަކާއި، ކާބޯތަކެތި ހަދާ ތަންތަނާއި، ފިހާރަ ތަންތަން ނުވަތަ އެފަދަ ތަންތަނުގެ ބަޔެއް ނުވަތަ ބައިތައް.

(ބ) މިސްކިތްތަކާއި، ސިއްހީ ހިދުމަތްދޭ ތަންތަނާއި، އުނގަންނައިދޭ ތަންތަނާއި، ކުދިކުދިން ބަލަހައްޓާ އަދި ތަރުބިއްޔަތުކުރާ ތަންތަނާއި، އެތަންތަނުގައި ހާމަކަން އޮންނަ ބިންތަކާއި، އެތަންތަނުގެ ގޯތި ތެރޭގައި ހުންނަ އެންމެހައި އިމާރާތްތަކާއި، އެތަންތަނުގެ ގޯއްޗާއި، ގުޅުވައިގެން ވަކި ނިކުމެވޭ ގޮތަށް ހުންނަ ހިދުމަތްދޭ ތަންތަން.

(ޅ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ ގޮތުގެމަތިން ދަތުރުފަތުރުގެ އުޅަނދުތަކުގައި އިދާރާތައް ހިނގާ އިމާރާތްތަކާއި އެތަންތަނުގެ ގޯތި.[1]

(ކ) ކުޅިވަރުކުޅޭ އިމާރާތްތަކާއި، ކޯޓުތަކާއި، ދަނޑުތަކާއި، ސްޓޭޑިއަމްތައް.

(އ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ އެހެނިހެން ތަންތަން.

3-1. މަނާ ތަންތަނުގައި، އަދި ހުއްދައާ ހިލާފަށް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ފިޔަވަޅު އެޅުން[2]

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާއިން މަނާކޮށްފައިވާ ތަންތަނުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަކީ، އަދި އެތަނަކީ ވިޔަފާރިއެއް ނުވަތަ ހިދުމަތެއް ފޯރުކޮށްދޭ ތަނެއްގައި، އެތަން ހިންގާ ފަރާތަކަށް އެތަނެއްގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އެތަނެއް ހިންގާ ފަރާތަކުން މި ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖޫރިމަނާ އެޅުމުގެ އިތުރުން، އެތަނަކަށް ދޫކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާތިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ހުއްދަދޫކޮށްފައިވާ ތަންތަނުގައި އެ ހުއްދައާ ހިލާފަށް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަކީ، އަދި އެ ތަނަކީ ވިޔަފާރިއެއް ނުވަތަ ހިދުމަތެއް ފޯރުކޮށްދޭ ތަނެއްގައި، އެތަން

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

ކުރި ފަރާތާއި، އުފެއްދުމުގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އުފެއްދި ހިންގާ ފަރާތާމެދު މި ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އިތުރުން، އުފެއްދި ހިންގާ ފަރާތާމެދު އަންނަނިވި ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(1) އުފައްދައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދޫކޮށްފައިވާ ހުއްދަ ބާޠިލުކުރުން؛

(2) އުފައްދަން ދޫކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުން.

(ށ) ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުއްދަ ދީފައިވާ ތަނަކަށް ދޫކޮށްފައިވާ ހުއްދަ މި މާއްދާގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ބާޠިލުކުރަންވާނީ، ނުވަތަ އުފައްދަން ދޫކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ މި މާއްދާގެ ދަށުން ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް މިނިސްޓްރީން ހުށަހަޅަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގަމިންނެވެ.

ރިޕޯޓުކުރާ މީހާގެ ރައްކާތެރިކަން

4. މި ބާބުގައި ބުނެފައިވާ ކަމަކާ ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް ބުނެ ކަމާބެހޭ ފަރާތަކަށް ރިޕޯޓުކުރުމުން ނުވަތަ އެހެން މީހަކު ބޯޓުކުރާ ދުންފަތުގެ ދުވުން ރައްކާތެރިވެ ތިބުމުގެ ޙައްޤު ލިބިދިނުމަށް އެއްވެސް މީހަކު ނުވަތަ މުވައްޒަފަކު އެދުމުން، އުފެއްދުމުގެ ވެރިޔަކު ނުވަތަ އާންމު ދަތުރުފަތުރުގެ ވަސީލަތުގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓައި ހިންގާ ފަރާތަކުން ނުވަތަ އޮފީސް ބަލަހައްޓާ ފަރާތަކުން އެފަދަ ރިޕޯޓުކުރާ މީހާމެދު ފިޔަވަޅު އަޅައި، އެކަމުގެ ބަދަލުހިފައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ނުކުރާ މީހުންގެ ރައްކާތެރިކަން

5. މި ބާބުގެ މާއްދާތައް މާނަކުރުމުގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ނުކުރާ މީހުންނާއި އެފަދަ މުވައްޒަފުންގެ ރައްކާތެރިކަމަށް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ޚާއްސަ ސަމާލުކަމެއް ދޭންވާނެއެވެ. އަދި އެއްވެސް އިޚްތިލާފެއްގައި ވަކިއޮފީހެއްގައި ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު

އިސްކަންދިނުން	ކުރެވިދާނެތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ ސުވާލު އުފެދިއްޖެ ޙާލަތެއްގައި އެކަމަކާގުޅޭ ގޮތެއް ނިންމަންވާނީ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ނުކުރާ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް އިސްކަންދީގެންނެވެ.

ދެވަނަ ބާބު

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ގަނެވިއްކުމާއި، ދުންފަތު ބޭނުންކުރުމާއި ދުންފަތު އުފެއްދުން

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި އުފެއްދުން ވަކި ޢުމުރަކަށް މަނާވުން[3]

6. (ހ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް، 1 ޖަނަވަރީ 2007 ގައި ނުވަތަ އެ ތާރީޚުގެ ފަހުން އުފަންވެފައިވާ އެއްވެސް މީހަކު އިސްތިޢުމާލުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް، އެއްވެސް ފަރާތަކުން، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތަކަށް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(1) 1 ޖަނަވަރީ 2007 ގައި ނުވަތަ އެ ތާރީޚުގެ ފަހުން އުފަންވެފައިވާ އެއްވެސް މީހަކު؛

(2) ޢުމުރުން 21 (އެކާވީސް) އަހަރު ފުރިފައިނުވާ އެއްވެސް މީހަކު.

(ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް، ވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތެއްގައި، އެއްވެސް މީހަކު، މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތެއް ބައިވެރިކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ފަރާތްތަކުގެ ޖިންސާ[4]

6-1. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދޫކުރާ ލައިސަންސެއް ހޯދައިގެން ނޫނީ، އަދި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ރަޖިސްޓްރީކުރެވިފައިވާ ތަނެއްގައި ނޫނީ، ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް، އެއްވެސް ފަރާތަކުން ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ގަންނަނީ ކާކުކަން ނޭނގޭ ފަދަ ވެންޑިންގ މެޝިނަކުން، ނުވަތަ ޕޯސްޓުގެ ޒަރީޢާއިން ނުވަތަ އޮންލައިންކޮށް ނުވަތަ އަމިއްލައަށް

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3، 4، 5 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާގެ (ހ) (ށ) (ނ) އިޞްލާޙުކުރެވިފައި. އެއަށްފަހު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާޙުކުރެވިފައި

[4] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

ލިބިގެންނަ ޝުހުރަތަކަށްވާ ގޮތަށް އެއިން އެއްޗެއް، އެއްވެސް ފަރާތަކަށް، އެއްވެސް ހިލޭ ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ ވިއްކަން ބަހައްޓައިގެންނުވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ކަނޑައަޅަންޖެހޭ އުޞޫލުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ތަނެއްގައިވިޔަސް ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ނުވަތަ އުފެއްދުމެއް ވިއްކާއިރު، އެއިން އެއްޗެއް ގަންނަ މީހަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތެއް ނޫންކަން ޔަޤީންކުރުމަކީ، އެ އެއްޗެއް ވިއްކާ ފަރާތެއްގެ ޒިންމާއެކެވެ. އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ގަންނަ ފަރާތަކީ، ކުޑަ ފަރާތެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނަމަ، އެފަރާތުގެ ކާކުކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނުވަތަ އުފަންދުވަހުގެ އަންގައިދޭ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ރަސްމީ ލިޔުމެއް ދައްކަން އަންގައި، އެ ލިޔުން އެފަރާތުން ދައްކަން ނުކުރާނަމަ މީހާ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ވިއްކައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކުމަށް މަނާކަމެއްކަން އަންގައިދޭ ލިޔުން ބެހެއްޓުން[5]

7. ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކުން، ވިޔަފާރިކުރާ ތަންތަނުގައި ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ނުވަތަ އުފެއްދުމެއް މި ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަކަށް ވިއްކުމަކީ ޤާނޫނުގައި މަނާކަމެއްކަން އަންގައިދޭ، ދިވެހިބަހުން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތަކާ ފުރިހަމަވާ، އިނގިރޭސި އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން ބަހައްޓަންވާނެއެވެ.

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި. އެއަށްފަހު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ތަންތަން އިޝްތިހާރު ނުކުރުން[6]

8. (ހ) ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް އެ ވިއްކާ ފިހާރަތަކުން އިޝްތިހާރުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ތަންތަނުގައި ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް، ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އެކުލެވޭ ފޮށި ނުވަތަ ކާޓަން ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެފަދަ ތަކެތި ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްޗެއް، އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން ބަހައްޓައިގެން ނުވާނެއެވެ. އަދި އެފަދަ އެއްޗެއް އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް އުފުލައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް އެކުލެވޭ ފޮށި ނުވަތަ ކާޓަން ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެފަދަ ތަކެތި ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްޗެހިކަން އެނގޭ ގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްޗެހި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ތަންތަނުގައި އާންމުކޮށް ފެންނާނެހެން ބެހެއްޓުމަކީ ނުވަތަ އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް ގެންދިއުމަކީ އެ އެއްޗެހި އިޝްތިހާރުކުރުން ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުން އެހެނިހެން އެއްޗެހި ނުއުފެއްދުން

9. އެއްވެސް މީހަކު ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ކާބޯތަކެއްޗެއްގެ ނުވަތަ ކުޅޭއެއްޗެއްގެ ނުވަތަ އެނޫން އެހެންވެސް އެއްޗެއްގެ ސިފައިގައި އުފައްދައި، ބަހައި، ވިއްކައި ނުވަތަ ވިއްކުމަށް މާކެޓުކުރުމަށްޓަކައި އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން ބަހައްޓައިގެންނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތު ހައްދާއި ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުން މަނާވުން[7]

10. (ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ގަހެއް، އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ހައްދުމަކީ، ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ދުންފަތު އުފެއްދުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) ދުންފަތު ގަނޑި، ދުންފަތުގެ ގަހުގެ އޮށް ހިމެނޭހެން، ދުންފަތު ގަސް ހައްދުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ އެ ގަހުގެ އެއްވެސް ބައެއް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

(ށ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް އުފެއްދުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ މެޝިނަރީއާއި އާލާތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.[8]

އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުން މަނާވުން[9]

10-1. (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި އެ އެކްސެސަރީޒް ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުންތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެފަރާތަކަށް 50,000/- (ފަންސާސްހާސް) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ. އޭގެ އިތުރުން، އެފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރި ކޮންމެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތަކަށް 10,000/- (ދިހަހާސް) ރުފިޔާގެ މައްޗަށް ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް ވިއްކުމާއި ހިފާ ބެހުމާއި ބޭނުންކުރުން މަނާވުން[10]

10-2. (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި އެ އެކްސެސަރީޒް ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުންތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި އެ އެކްސެސަރީޒް ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުންތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިފާ ބެހުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ނ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި އެ އެކްސެސަރީޒް ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުންތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ގެންގުޅުމަކީ ނުވަތަ ބޭނުންކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.[11]

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) އާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެފަރާތަކަށް

---

[8] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިތުރުކުރެވިފައި
[9] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި
[10] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި
[11] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިޞްލާޙުކުރެވިފައި

-/20,000 (ވިހިހާސް) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އިތުރުން، އެފަރާތަކުން ވިއްކި ކޮންމެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓެއް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތަކަށް -/10,000 (ދިހަހާސް) ރުފިޔާގެ މަގުން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ށ) އާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެ ޢަމަލެއް ކުރި ފަރާތެއް -/10,000 (ދިހަހާސް) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ (ނ) އާ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ، އެފަރާތެއް -/5,000 (ފަސްހާސް) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އާ ޚިލާފަށް އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތެއް ނުވަތަ އެފަދަ އެއްޗަކާއެކު ބޭނުންކުރުމަށް ތަޢާރަފުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުމެއް ވިއްކި ނުވަތަ ހިލޭ ބެހި ދޫކުރެއްޖެކަން ކަމުގައިވާނަމަ، މި މާއްދާގެ (ރ) އަދި (ބ) ގެ ދަށުން އެފަރާތެއް ޖޫރިމަނާކުރުމުގެ އިތުރުން، އެފަރާތެއް -/50,000 (ފަންސާސްހާސް) ރުފިޔާއިން ޖޫރިމަނާކުރެވޭނެއެވެ.

އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް އެތެރެކުރުމާއި ނައްތާލުން[12]

10-3. (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓެއް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް މީހަކު އާންމު ތަނެއްގައި ގެންގުޅެނިކޮށް ނުވަތަ ބޭނުންކުރަނިކޮށް ފެނިއްޖެނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އާލާތެއް އަތުލައިގަތުމުގެ ބާރު، ފުލުހުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ށ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓެއް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށްފިނަމަ، އެ އެއްޗެއް، މި ޤާނޫނުގެ 29-2 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަތުލުމުގެ ބާރު ކަސްޓަމްސްގެ އޮފިސަރުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ނުވަތަ (ށ) ގެ ދަށުން އަތުލެވޭ އާލާތްތަކާމެދު ޢަމަލުކުރާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 29-3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

އިޖުރާއަތުތަކެއް ފުރިހަމަކުރުމާއެކު، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ތިންވަނަ ބާބު

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕްރޮމޯޝަން ބަންދުކުރުމާއި ޗާޕުކުރުން

ދުންފަތާބެހޭ މަޢުލޫމާތު ދިނުމާއި ހާމަކުރުން

11\. (ހ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުން ސިއްހަތަށްކުރާ ނުރައްކާ އަސަރާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ބޭނުންކުރާ އެހެން މީހުން ބޭރުކުރާ ދުމުން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ބޭނުންނުކުރާ ފަރާތްތަކަށް ލިބޭނެ ގެއްލުމާބެހޭ ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ލިބުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ. ފުރިހަމަ މަޢުލޫމާތު ލިބުމާ މިބުނެވުނީ އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ހޯދަންބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް އެމަޢުލޫމާތު ލިބުމަށް އެއްވެސް ހުރަހެއް ނުވަތަ ދަތިކަމެއް ކުރިމަތި ނުކުރުމާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ޝަފާފުކަމާއި މަކަރާއި ހީލަތް ހަދައި އޮޅުވައިނުލުމަށެވެ.

(ށ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކާ ފަރާތްތަކުން، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ހިލޭ ޤުރުޢާއި ޤުރުޢާއި ކޮމްޕެޓިޝަނާއި އަދި އެފަދަ އެހެނިހެން ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްޗެއްސާމެދު އަމަލުކުރަންވާނީ ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.[13]

(1) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕްރޮމޯޝަނުގައި ބަންދުކުރާއިރު، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމުން ސިއްޙަތަށް ލިބޭ ގެއްލުމާބެހޭ ގޮތުން މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތަށް އިންޒާރުގެ އިބާރާތްތަކާއި އަންނަނިވި އިބާރާތެއްވާނަމަ އެފަދަ އިބާރާތްތަކާއި، އަދި ތަސްވީރެއް ނުވަތަ ފާހަގައެއް ވާނަމަ އެފަދަ އެއްޗެއް، ދުންފަތުގެ ބާވަތް ބަންދުކޮށްފައި ހުންނަ އެއްޗެއްގެ ބޭރުގައި، ބޭރުން ފެންނާނެހެން ޗާޕުކޮށްފައި ހުންނަންވާނެއެވެ.

---

[13] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރުގެ ފުރަ އިބާރާތް އިސްލާހުކުރެވިފައި

އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ހިފުން ޕްރޮމޯޓްކުރާ ކާބަންފަތަ އެއްޗެހިގައި ވަކި ނަމޫނާއަކާއެއްގޮތަށް ޕެކޭޖުކުރުމަށްވެސް މިނިސްޓްރީން އެންގިދާނެއެވެ.

(2) ދުންފަތުގެ ބާވަތް ޕްރޮމޯޓްކުރުމަށްޓަކައި ކޮންމެ އެއްޗެއްގައި އާގައި ހިފުން ދުންފަތުގެ ބާވަތުގައި އެކުލެވޭ ބައިބަޔާއި، އެއިން ބޭނުވާ މާއްދާތަކާބެހޭ ތަފްޞީލާއި، މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ މާއްދާތަކެއް އެއިން އެއްޗެއްގައި ހިފުން މިންވަރު އެނގެން އޮންނަންވާނެއެވެ.

(3) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ނުވަތަ އެއިން ސިއްހަތަށް ލިބޭ ގެއްލުންތަކުގެ ނުވަތަ އެއިން ބޭނުވާ މާއްދާތަކުގެ ހަޤީޤަތް އޮޅުވާލަ އެއްވެސް އިބާރާތެއް، ކުރެހުމެއް، ނުވަތަ އެފަދަ އެހެންވެސް އެއްޗެއް ސީދާކޮށް ނުވަތަ ނުސީދާކޮށް ނަމަވެސް ދޮގުވާގޮތަށް ނުވަތަ އޮޅުވާލެވޭ މަޤްސަދުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއްގައި ހިމަނައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ހ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިންޒާރުގެ އިބާރާތާއި އެހެން އިބާރާތްތައް ހުންނަންވާނީ މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ދިވެހި ބަހުން ނުވަތަ އިނގިރޭސި ބަހުން ލިޔެ ޗާޕުކޮށްފައެވެ.[14]

(ށ) [އުނިކުރެވިފައި][15]

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ މަނާއިގައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުން އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ދުންފަތުގެ ބާވަތް ގެންނަ ގެނައުމެއް ނުހިމެނެއެވެ.[16]

[14] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[15] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އުނިކުރެވިފައި
[16] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައި

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، "ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުން" ކަމަށް ބެލެވޭނީ އެއީ، ބޭރު ޤައުމުތަކުގެ ރައްޔިތުންނާއި ދިވެހި ރައްޔިތުން ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.[17]

ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތްތަކުގައި ޓްރާންސިޓުން

12. ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތް ހިމެނޭ ކާރޑު ޓްރާންޒިޓް ނުވަތަ ޓްރާންސްފަރ ނުވަތަ ކަނެކްޝަން ނުވަތަ ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތެއް ބޯޑިންކާޑުގައި ހުރިނަމަ އެކްސެސް އެއަރލައިން ބޯޑިންކާޑުގައި ހުންނައިރު އެ އެއާލައިންގެ ބޯޑުގައި އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު، އިނގިރޭސި ބަހުން ޗާޕްކޮށްފައި ހުންނަންވާނެއެވެ.[18]

(ހ) ޓިކެޓް ދޫކުރި ފަރާތުގެ ނުވަތަ ކުންފުނީގެ ނަމާއި ލައިސަންސް ނަންބަރު.

(ށ) ޓިކެޓް ދޫކުރި ފަރާތަށް ހޯއްދަވަދިން ސާވިސްއަށް ނަންބަރާއި ޓިކެޓް ދޫކުރި ތާރީޚު.

(ނ) ޓިކެޓް ދޫކުރި ޤައުމާއި ރަށް.

(ރ) އަދި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބުނާ ކަންކަން މަޢުލޫމާތެއް.

ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތްބާވަތް ހޯދަންވާ ފަރާތްތަކުން ގަވާއިދުތަކާއި މުޢާމަލާތް ތަބާވުން[19]

13. ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތްބާވަތް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ފަރާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކާ ފަރާތްތަކުން މި ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަމަލުކުރާ ކަމުގައިވިޔަސް، ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތްތަކުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ މައްޗަށް އަސަރުކުރާ ފޮރުވައިގެން ބާވަތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތްތަކުން އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ އަދި ހުށަހަޅަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ގަވާއިދުތަކާއި، އެ ސަރުކާރުތަކާއި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުގައި ބާރުގެ ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފުނުވާގޮތުން އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުހިފެހެއްޓުމަށެވެ.

ހަތަރުވަނަ ބާބު

ދަތުރުވެރިންގެ ބާވަތްބާވަތް އިސްތިސްނާކުރުމާއި ސަބަބުތަކާއި އެހެނިހެން ޚާއްޞަ ކަންތައް

[17] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައި

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާގެ ފުރަތަމަ އިބާރާތް އިސްލާހުކުރެވިފައި

[19] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިޝްތިހާރުކުރުން

14. (ހ) އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އިޝްތިހާރުކުރުން، ނުވަތަ ސްޕޮންސަރކުރުން ނުވަތަ ޕްރޮމޯޝަނުގެ ހަރަކާތެއް ހިންގައިގެން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެއިން ކަމެއް އިންތިޒާމުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެއިން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވެގެން ނުވާނެއެވެ.[20]

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އިން އިސްތިސްނާ ވަނީ؛

(1) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ހައްދައި، އުފައްދައި، އެތެރެކޮށް، ބޭރުކޮށް، ވިއްކާ ފަރާތްތައް އެއްފަރާތް އަނެއް ފަރާތާދެމެދު ހިންގާ މުއާމަލާތްތަކާއި؛

(2) [އުނިކުރެވިފައި][21]

(3) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ވިއްކަމުން ބާރުނާގާތްތަކުގައި އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިޝްތިހާރުކުރުމުގެ މަޤްޞަދު ނުހިމެނޭ ގޮތަކަށް ތަނުގެ މުވައްޒަފުންނާއި، ހިއްސާދާރުންނާއި، އިންވެސްޓަރުނާ ފަރާތްތަކަށް ޚާއްޞަކުރެވިގެން ނޫން ވިޔަފާރީގެ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ލިޔެކިޔުންތަކާއި؛

(4) [އުނިކުރެވިފައި][22]

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ހިލޭ ބެހުން މަނާވުން

15. ވިޔަފާރި ކުރިއެރުވުމުގެ ބޭނުމުގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ހިލޭ ބެހުމާއި އެފަދަ ބާވަތްތައް ނުވަތަ އޭގެ ނަމޫނާއަށް ބެލުވުފަދަ އެއްޗެއް ޢާންމުންނަށް ބަހައި ހުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ. މިފަދަކަމެއް ކުރިބަދަލުގައި އެފަދަ ހަރަކާތެއް ހިންގުމުގައި ބައިވެރިވި ބަދަލުވެސް ކުރެވިވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިޝްތިހާރުކުރަނިވި ގޮތަށް ބޭނުން މިންގަނޑުތައް

16. ދުންފަތުގެ އުފެއްދުންތަކާއި އިޝްތިހާރުކުރުމުގެ ގޮތުން، އެއިން ބާވަތެއްގެ ނަމާއި، ކުރުމާއި، ތަސްވީރާއި، ޝިޢާރާއި، ނުވަތަ އެއިން ބާވަތެއް ދޫކުރާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވަތަ އެފަދަ އެއްޗެއްގެ ބައެއް ވިޔަސް އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން ބަހައްޓައިގެންނުވާނެއެވެ. އަދި އިމާރާތްތަކާއި އެއްވެސް އެފަދަ ތަންތަނާއި ތަކެތި

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[21] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އުނިކުރެވިފައި
[22] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އުނިކުރެވިފައި

ހިމެނޭގޮތުން، ދުންފަތުގެ ބާވަތަކަށް ނުހިމެނޭ އެއްޗެސް އެއްޗެއްގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އިސްތިހާރުކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި އެއިން ނަމެއް، ކުރެހުމެއް، ތަސްވީރެއް، ޝިޢާރެއް، ނުވަތަ އެއިން ބާވަތެއް ޗާޕްކޮށްފައިވާ އެއްޗެއް ނުވަތަ އެއިން އެއްޗެއްގެ ބައެއް ޖަހައިގެން އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން ވިއްކުމަށް ނުވަތަ އިސްތިހާރުކުރުމަށް ބަހައްޓައިގެންނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ނުވަތަ ބާވަތްތަކަށް ނަމުގެ ރަޖިސްޓަރީ ބަދަލުކުރުން[23]

17. މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުމަށް ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައިވާ ނަމެއް، ނުވަތަ އާންމުކޮށް ދުންފަތުގެ ބާވަތަކަށް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތަކަށް ނުވަތަ އެފަދަ ނަމުގެ ބަދަލުވެސް، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުހިމެނޭ އެއްޗެހިތަކަށް ނުވަތަ ތަނަކަށް ދޭން ނުވާނެއެވެ. އަދި ދުންފަތުގެ ބާވަތަކަށް، ދުންފަތުގެ ބާވަތް ނޫން އެއްޗަކަށް ނުވަތަ ތަނަކަށް އިޝާރާތްކުރާ ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ ނުވަތަ އެފަދަ ތަނަކަށް ނުވަތަ އެއްޗަކަށް ބޭނުންކުރާ ނަމެއްވެސް ދިނުން ނުވާނެއެވެ.

ޤާނޫނާ ހިލާފަށް އިސްތިހާރުކުރުން، ސްޕޮންސަރކުރުން ނުވަތަ ޕްރޮމޯޓްކުރުން ފަރާތްތަކާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުން[24]

17-1. (ހ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އިސްތިހާރުކުރުމާއި، ސްޕޮންސަރކުރުމާއި ޕްރޮމޯޓްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑުތަކާ ހިލާފަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދުންފަތުގެ ބާވަތް އިސްތިހާރުކުރުމަކީ ނުވަތަ ޕްރޮމޯޓްކުރުމަކީ ނުވަތަ ސްޕޮންސަރކުރުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އާ ހިލާފަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތް އިސްތިހާރުކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ ޕްރޮމޯޓްކޮށްފިނަމަ ނުވަތަ ސްޕޮންސަރކޮށްފިނަމަ، އެކަން ކުރި ފަރާތާއި އެކަމެއްގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އެކަން ހިންގާ ފަރާތާމެދު މި ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖޫރިމަނާ އަދަބުގެ އިތުރުން، އެކަމެއް ހިންގާ ފަރާތާމެދު އަންނަނިވި ޖޫރިމަނާކުރުމުގެ އަދަދުގެ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

[23] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި
[24] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

(1) އެތެރޭގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދޫކޮށްފައިވާ ލައިސަންސް ބާޠިލުކުރުން؛

(2) އެތެރެއްގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުން.

(ނ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ދޫކޮށްފައިވާ ލައިސަންސެއް މި މާއްދާގެ ދަށުން ބާޠިލުކުރަންވާނީ، ނުވަތަ އެތެރެކުރާ ދޫކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ މި މާއްދާގެ ދަށުން ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހަޅަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ފަސްވަނަ ބާބު

ޓެކްސް ނެގުން

ޓެކްސް ނެގުން[25]

18. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކުމަށް އެތެރެކުރާ ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި އަދި ދުންފަތުގެ ބަދަލުގައި ބޭނުންކުރާ ހުރިހާ ބާވަތްތަކާއި، ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެންމެހައި އާލާތްތަކުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 31/79 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކްސްޕޯޓް އިމްޕޯޓްގެ ޤާނޫނު) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން އިމްޕޯޓް ޑިއުޓީއާއި ކަމާބެހޭ ޤާނޫނުތަކުން ދައްކަންޖެހޭ ޓެކްސް ދެއްކުން ލާޒިމުވާނެއެވެ.

ހަވަނަ ބާބު

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ފެންވަރު ހިފެހެއްޓުން

ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ދުންފަތުގެ މުއާމަލާތްކުރުން[26]

19. މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދުންފަތް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކޮށް، ނުވަތަ

[25] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކޮށް، ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބަހައި، ނުވަތަ ވިއްކައި ހަދައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ އެހެން ބާވަތްތަކާއި އަޅާބަލާއިރު ސިއްޙަތަށް ގެއްލުން ކުޑަކަމަށް ބެލެވޭ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް

20. އިމްޕޯޓު ޑިއުޓީ ތަޢްރީފުތަކުގެ ނަމްބަރުތައް ނުވަތަ ހިސާބުތައް ކަނޑައަޅައި، ދުންފަތުގެ އެބާވަތަކީ ދުންފަތުގެ އެހެން ބާވަތްތަކާ އަޅާބަލާއިރު ސިއްޙަތަށް ގެއްލުން ކުޑަ އެއްޗެއްކަން މިނިސްޓްރީއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ހެކިތަކާއެކު ކުރިން، ދުންފަތުގެ ބާވަތް ހިމެނޭ އެއްޗެއްގެ ޚާއްޞަގައި، އެބާވަތަކީ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކަށްވުރެ ސިއްޙަތަށް ގެއްލުން ކުޑަ ބާވަތެއްކަމަށް ނުވަތަ އެހެން އެއްޗެއް ދަޢުވާ ގޮތަކަށް ލިޔެ ނުވަތަ ޕެކޭޖުތަކުގައި ނުވާނެއެވެ. މިގޮތުގެމަތިން ހުއްދަ ދޫކުރާއިރު އެހެން ކަންތައްތަކުގެ އިތުރުން ތިރީގައި ބުނެފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) ދުންފަތުގެ އެބާވަތަކީ އެހެން އެފަދަ ބާވަތްތަކާ އަޅާބަލާއިރު ބޭނުންކުރާ މީހާގެ ސިއްޙަތަށް ނުވަތަ އެބާވަތުގެ ދުމުން އެހެން މީހުންނަށް ލިބޭ ގެއްލުން ކުޑަ ބާވަތެއްކަން ދަލީލުކުރާނެ އިލްމީ ހެކި ތަޖުރިބާތަކުގެ ނަތީޖާތަކުން.

(ށ) ދުންފަތުގެ ބޭނުންކުރާ މީހުން އާގެ ބޭނުންކުރުމުގެ ދަރަޖަ ދުރުކުރުމަށްޓަކާ ނުވަތަ ހުއްޓާލުމަށް މަގުފަހިވާކަން ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ބޭނުންކުރާ މީހުން އާގެ ބޭނުންކުރުމަށް ހިތްވަރު ލިބޭ މިންވަރާއި ކުޑަބޮޑުމިނަން ބެލުމަށްފަހު އަދި އެހެނިހެން އާލާތުގެ ނިކޮޓީން ބަލާއިރު ސިއްޙަތަށް ފައިދާކުރާ އެހެނިހެން ބޭނުންވާކަމުގެ ދަރަޖަތަކަށް.

ހަތްވަނަ ބާބު

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގައި ހިމެނޭ މާއްދާތަކާއި އެއިން ބޭރުވާ މާއްދާތަކުގެ މަޢުލޫމާތާއި ވިޔަފާރީގެ މަޢުލޫމާތު ރިޕޯޓުކުރުން

ދުންފަތުބާވަތް ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުން[27]

21. ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ކޮންމެ މީހަކު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން މި ބާބުގައި ބުނެފައިވާ މަޢުލޫމާތު

[26] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 19 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި
[27] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ރިޕޯޓެއްގެ ގޮތުގައި އެކުލަވާލާފައި މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

ރިޕޯޓުގައި ހިމަނަންޖެހޭ މައުލޫމާތު

22. ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި އެހެން ބޭނުންތަކަށް ބޭނުންކުރާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކާ ފަރާތްތަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ ފަރާތްތަކުން، އެފަދަ ކޮންމެ ބާވަތެއް އާ އެއްޗެއްގެ ބްރޭންޑު ނަމުން ރިޕޯޓުގައި ލިސްޓުކުރާއިރު އާ އެއްޗަކާބެހޭ އަންނަނިވި މައުލޫމާތުތައް ހިމަނަންވާނެއެވެ.[28]

(ހ) ޓާރު އަދި ނިކޮޓިން އެކުލެވޭ މިންވަރާއި އެހެން ބާވަތްތަކާ ނުގުޅި ވަކިން ހުންނަ ނިކޮޓިން ދުމުގައި ހިމެނޭ ނިސްބަތް.

(ށ) ދުންފަތުގެ ދުމުގައި ޓާރު ހުންނަ މިންގަނޑާއި އެކިފަހަރު ދަތިން ބޭރުކުރެވޭ ދުމުގައި ޓާރު ހުންނަގޮތުގެ ތަފްސީލު.

(ނ) ފިލްޓަރުން އޭގެ ބޭނުން ހާސިލްވާ މިންވަރު އަދި ފިލްޓަރުކުރެވޭ ނިސްބަތް އިންސައްތައިން.

(ރ) ދުންފަތުން ބޭނުންކުރާ ދުމުގައި ވިހަ ޓޮކްސިކުފަދަ ތަކެތި ހިމެނޭ ނިސްބަތާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ވަކިގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައި ހުރިނަމަ، އެކި ބާވަތްތަކުގެ ނިސްބަތް ނުވަތަ އެބާވަތަކާ ނިކޮޓިން އަޑިޓިވްތަކާއި އޭގެ ޓޮކްސިކް ނުވަތަ ގަވާއިދުގައި ބުނާ އެހެން މިންގަނޑެއް.

ރިޕޯޓު ތައްޔާރުކުރަންޖެހޭ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް

23. ރިޕޯޓު އެކުލަވާލަންވާނީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބުނާ މިންގަނޑުތަކާއެއްގޮތަށް ތައްޔާރުކުރާ ޓެސްޓުކުރެވިފައިވާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކަށެވެ.

ރާއްޖޭގައި ކުރިން ވިއްކާފައިވާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް

24. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރުމުގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކާފައިވާ ނުވަތަ ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ނެރެފައިވާ ދުންފަތުގެ އުފެއްދުންތައް ވިއްކަންވާނީ ނުވަތަ ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ނެރެންވާނީ އެއުފެއްދުމަކާގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ އެންމެހައި ރިޕޯޓްތައް ހުށަހަޅައި މިނިސްޓްރީން ހުއްދަ ލިބުމަށްފަހުގައެވެ.

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާގެ ފުރަ އިބާރާތް އިސްލާހުކުރެވިފައި

ރިޕޯޓުގައި ހިމަނަންޖެހޭ އިތުރު މަޢުލޫމާތު

25. މި ބާބުގެ ދަށުން ރިޕޯޓުގައި ހިމަނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ބުނާ ބައިތަކުގެ އިތުރުން، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކީ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކުން ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި އެނގޭ ގޮތަކަށް ބުނެފައިނުވާ ހިނދަކު، މަދުވެގެން ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، އެފަދަ ރިޕޯޓެއްގައި ހިމަނަންޖެހޭ ކަމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބުނާ އެންމެހައި މަޢުލޫމާތެއް ހިމަނަންވާނެއެވެ.[29]

(ހ) ރިޕޯޓުކުރާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރި ނުވަތަ ބޭރުކުރި ބީޑި، ސުއްޓާ، ސިނގިރޭޓް، ދުންފަތް ޕެކެޓް، ނުވަތަ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެހެނިހެން ތަކެތީގެ ޢަދަދާއި، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން ނޫން އެހެން ބޭނުންތަކަށް އެތެރެކުރި ނުވަތަ ބޭރުކުރި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ބަރުދަނާއި، އެއިން ކޮންމެ ބާވަތެއް ވިއްކައިގެން ލިބުނު ފައިސާގެ މިންވަރު ވަކިވަކިން އެނގޭނޭގޮތަށް.[30]

(ށ) ރާއްޖެއިން ބޭރުކުރި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއްނަމަ،

(1) ބޭރުވާ ނަންނަމުންނާއި، ތަކެތި ފޮނުވާ ޤައުމުތަކުގެ ނަންނަމުންނާއި، އަދި ހޯލްސޭލްކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ނަންނަމުން އެބާވަތެއް ބޭރުކުރެވުނު މިންވަރު.

(2) ބޭރުކުރާ ޝިޕްމަންޓުގައި ހިމެނޭ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބާވަތެއްނަމަ ޕެކެޓް ނުވަތަ ފޮށީގެ ޢަދަދު އަދި އެހެން ބޭނުމަކަށް ބޭރުކުރާ ބާވަތެއްނަމަ އޭގެ ބަރުދަން ވަރުމިން.

(3) ދުންފަތުގެ ބާވަތް ބޭރުކުރެވުނު ތާރީޚާއި ބޭރުކުރެވުނު ވަކިވަކި ޝިޕްމަންޓްތަކަށް ދޫކުރާ ސީރިއަލް ނަންބަރުތައް.

(ނ) ރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއްނަމަ،

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާގެ ފުރަތަމަ އިބާރާތް އިސްލާހުކުރެވިފައި
[30] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

(1) ބްރޭންޑުގެ ނަންނަމުންނާއި، ތަކެތި އުފެއްދި ޤައުމުތަކުގެ ނަންނަމުންނާއި އަދި ހޯލްސޭލްކުރި ފަރާތްތަކުގެ ނަމުން، އެބާވަތެއް އެތެރެކުރި މިންވަރު.

(2) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ރާއްޖެއަށް އައުމުގެ މަގުމަތީގައި އުފުލާ ގެންގުޅުމަށް ބޭނުންކުރި މަންޒިލުތަކުގެ ލިސްޓާއި އެތަކެއްޗަކަށް ދެވިފައިވާ ސިރިއަލް ނަންބަރުތައް.

(3) އެތެރެކުރި ޝިޕްމަންޓުގައި ހިމެނޭ ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބާވަތްތަކުގެ ޕެކެޓުގެ ޖަގަހު ނުވަތަ އެހެން ބޭނުމަކަށް ބޭނުންކުރާ ބާވަތެއް ނަމަ އޭގެ ބަރުދަން ގްރާމުން.

(4) ތަކެތި އެތެރެކުރި ބަނދަރާއި އެތެރެކުރެވުނު ޝިޕްމަންޓުގެ ސިރިއަލް ނަންބަރުތައް.

(ރ) ތަކެތި ބޭރުކުރި ފަރާތުން އެ އެއްޗެއް ވިއްކި އަގާއި، ރިޓޭލްކުރާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ބްރޭންޑުތަކުގެ އަގަށް އައި ބަދަލުތަކާއި، އެ ބްރޭންޑުތަކުގެ ނަންތައް.[31]

(ބ) ރިޓޭލްކުރާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ދުންފަތުގެ އުފެއްދުންތައް ވިޔަފާރި ކުރާ ތަންތަނުގެ އެޑްރެސް ރިޓޭލްގެ ކޮޕީ.

(ޅ) ދުންފަތުގެ ބާވަތް ހިމެނޭ ފޮށީގެ ނަމޫނާއަކާއި އޭގައި ޖަހާފައިވާ ލޭބަލްތަކުގެ ނަމޫނާ.

(ކ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބުނާ އެހެނިހެން މަޢުލޫމާތުތައް.

މަޢުލޫމާތު އާންމުކުރުން

26. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ ގޮތުގެމަތިން މި ބާބުގެ ދަށުން އެއްކުރާ މަޢުލޫމާތު ވަނީ، އާންމުންނަށް ފެންނަގޮތަށް ހުޅުވާ އާންމު މަޢުލޫމާތުތަކެއްކަމުގައެވެ. އަދި މި ބާބުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގެމަތިން މިނިސްޓްރީއަށް ހުށަހަޅާ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާބެހޭ ރިޕޯޓުތައް މިނިސްޓްރީގެ ވެބްސައިޓު ވިޔަފާރިތަކުގެ ގޮތެއްގައި އާންމުކޮށް ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

ރިޕޯޓުގެ ފޯމެޓް

27. މި ބާބުގެ ދަށުގައި ބެލެނިވެރިޔާ ރިޕޯޓު ހުށަހަޅަންވާނީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބެލެނިވެރިޔާ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފޯމެޓަކަށެވެ.

އަށްވަނަ ބާބު

ހުއްދަ ދޫކުރުން

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް ލައިސަންސް ނެގުން ލާޒިމުވުން[32]

28. (ހ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ އަދި ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރާ ކޮންމެ ފަރާތަކާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ގަނޑުކޮށް ނުވަތަ ވަކިވަކިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިއްކާ ކޮންމެ ފަރާތެއްގެ ކިބައިގައި، ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއިން ދޫކުރާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދައިގެ އިތުރުން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ދޫކުރާ ޚާއްޞަ ލައިސަންސެއް އޮންނަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ލައިސަންސުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭނީ އަންނަނިވި ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިއަށް ދޫކުރާ ލައިސަންސެވެ.

(1) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ގަނޑުކޮށް ނުވަތަ ވަކިން ވިއްކުމުގެ ލައިސަންސް؛

(2) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އެތެރެކުރުމުގެ ލައިސަންސް؛

(3) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ރީ-އެކްސްޕޯޓްކުރުމުގެ ލައިސަންސް.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ލައިސަންސް، ހަމައެކަނި ދުންފަތުގެ ވިޔަފާރިއެއް ހިންގުމަކަށް ދޫކުރެވޭނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ލައިސަންސް ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތީން މިނިސްޓްރީއަށެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދޫކުރާ ލައިސަންސް ދޫކުރާނެގޮތާއި އުސޫލުތަކާއި، ލައިސަންސް ދޫކުރުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރާނެ ކަންކަމާއި، ލައިސަންސްގެ މުއްދަތާއި، ލައިސަންސް އާކުރާނެގޮތާއި އިޖުރާއާތުތަކާއި، ލައިސަންސް ދޫކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކާއި، ލައިސަންސްގެ މުއްދަތު އާކުރާނެގޮތާއި އުސޫލުތަކާއި، ލައިސަންސް ފީއާއި، ލައިސަންސް

[32] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 25 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ދޫކުރުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ލައިސަންސް ހޯދުމަކާ ނުލައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުން[33]

28-1. (ހ) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ސައްޙަ ލައިސަންސެއް ނެތި، އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ދުންފަތުގެ ވިޔަފާރިއެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގުމަކީ މަނާކަމެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަކަށްޓަކައި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިއެއް ކުރުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ ވިޔަފާރިތަކާއި، އެއްވެސް ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް ގަނެވިއްކުމުގެ މުޢާމަލާތެއް ކުރުމާއި ކޮންމެ މުޢާމަލާތެއް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.

(ނ) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ސައްޙަ ލައިސަންސެއް ހޯދުމަކާ ނުލައި އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ދުންފަތުގެ ވިޔަފާރިއެއް ހިންގައިފިނަމަ، އެކަމެއްގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އެކަމެއް ހިންގާ ފަރާތަކަށް މި ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖޫރިމަނާ އެޅުމުގެ އިތުރުން، އެކަމެއް ހިންގާ ފަރާތަކަށް އަންނަނިވި ޖޫރިމަނާތައް އެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު މިނިސްޓްރީއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(1) އެކަމުގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދޫކޮށްފައިވާ ލައިސަންސް ބާޠިލުކުރުން؛

(2) އެކަމެއްގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ލައިސަންސް ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުން.

(ރ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މިނިސްޓްރީން ދޫކޮށްފައިވާ ލައިސަންސެއް މި މާއްދާގެ ދަށުން

[33] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 26 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާޙުކުރެވިފައި

ބާޒާރުކުރަންވާނީ، ނުވަތަ އެތަނަކަށް ދޫކޮށްފައިވާ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ ހުއްދަ މި މާއްދާގެ ދަށުން ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ބާޠިލުކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާއަށް ހުށަހަޅަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ނުވަވަނަ ބާބު

ޤާނޫނާއި ޚިލާފުވުމުން އެޅޭނެ ފިޔަވަޅުތައް

ޤާނޫނު ހިންގުމާއި އަމަލުކުރުމާއި ޚިލާފުވުމުން އެޅޭނެ ފިޔަވަޅުތައް

29. މި ޤާނޫނު ހިންގުމާއި ނުވަތަ މި ޤާނޫނާ ޚިލާފުވެއްޖެނަމަ އެފަދަ ފަރާތްތަކާމެދު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އެފަރާތަކުން މި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގެ ބަލައި ވަކިވަކި އަދަބުތަކާމެދު ނުވަތަ ޖުމްލަގޮތެއްގައިވެސް ފިޔަވަޅުއެޅިދާނެއެވެ. މިގޮތުން އެޅިދާނެ ފިޔަވަޅުތަކަކީ:

(ހ) ދުންފަތުގެ މުއާމަލާތްތަކުގައި ދޫކުރެވިފައިވާ ހުއްދަ ވަގުތީ ގޮތުން ހިފެހެއްޓުމާއި، ބާޠިލުކުރުމާއި އަދި ހުއްދައިގައި ހިމެނޭ ވަކިވަކި ކަންތައްތަކެއް ހިފެހެއްޓުން.

(ށ) (1) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން -/1,000 (އެއްހާސް) ރުފިޔާއާއި -/1,000,000 (އެއްމިލިއަން) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން. ޖޫރިމަނާކުރުމުގައި ފަރާތުން ހިނގި އަމަލަކީ، ދުންފަތުގެ ހުއްދަ ނޫން ބާވަތްތަކުން މުއާމަލާތްކުރުން ނުވަތަ ހުއްދަ ނޫން ވިޔަފާރިކުރުން ނުވަތަ ސްމަގްލުކުރުން ނުވަތަ އިމްޕޯޓް އަދި އެކްސްޕޯޓް މަރުޙަލާގައި ހާމަކުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ހާމަނުކުރުން ނުވަތަ އޮޅުވައިލުން ނުވަތަ ދޮގު ބަޔާން، ބަންދުކުރުމާއި ޕެކޭޖުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުވުން ކަންކަންކުރުމުގައިވާނަމަ ޖޫރިމަނާގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ އެ އަމަލާ ގުޅުންހުރި މުދަލުގެ އަގުގެ ބައިއަކުން، އެ މަރުޙަލާގައި ދައްކަންޖެހޭ ޑިއުޓީއެއް އިތުރުކޮށްގެން އަންނަ ޖުމްލަ އަދަދުގެ 10 (ދިހައެއް) ގުނައިގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި އެގޮތުން އަންނަ ޖުމްލަ އަދަދަކީ -/1,000 (އެއްހާސް)

ރުފިޔާއަށްވުރެ ކުޑަ އަދަދެއްނަމަ ޖޫރިމަނާގެ އަދަދު ކަމުގައި ވާނީ -/1,000 (އެއްހާސް) ރުފިޔާއެވެ.[34]

(2) ވަގުތުން ކުރާ ޖޫރިމަނާއާއި ޖޫރިމަނާކޮށްފައިދޭ ހުކުމް ޖޫރިމަނާކުރެވޭ ފަރާތް ބަލައިގަތުމަށް އެކަމަށް ކަނޑައަޅާ މުއްދަތު ލިބޭގޮތަށް ފަރާތަކުންނެވެ. އަދި އެގޮތަށް ޖޫރިމަނާކުރަންވާނީ، އުޅަނދާ ރަސްމީގޮތުން އެކަށައަޅާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ލިބޭގޮތާ މީހެއްކަށް ޖޫރިމަނާކުރެވޭ ފަރާތަށް ހަމަކުރުމަށް ފުރުޞަތުދީގެންނެވެ.

(3) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ 1 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކުރާ ޖޫރިމަނާއަކާމެދު ޖޫރިމަނާކުރެވޭ ފަރާތް ހިތްހަމަނުޖެހޭނަމަ، އެކަން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ ހައްޤު އެފަރާތަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(ނ) ދުންފަތުގެ ދުމުން އާންމުން ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާތަކުގައި ބުނެފައިވާ ކަމަކާ ޚިލާފުވާ ގޮތަށް ޙަރަކާތްތެރިވާ ފަރާތަކުން އެފަދަ މީހަކާ އަމަލެއް ކުރަންހުރި ތަނަކުން ދުރުކުރުމާއި ޤާނޫނާ ޚިލާފު އަމަލު ހިންގުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެތި ވަގުތީ ގޮތުން ބާރުގެ ދަށަށް ގެނައުން ނުވަތަ ވަގުތީ ގޮތުން އަޅުލުން.

(ރ) ޤާނޫނާޚިލާފު އަމަލު ހިންގުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެތި އިޚްތިޔާރު ލިބިފައިވާ ފަރާތުގެ ބާރުގެ ދަށަށް ގެނެސް، ތިމާވެށްޓަށް ގެއްލުންނުވާ ގޮތުގެމަތިން ނައްތާލެވިދާނެއެވެ. މިފަދަ ތަކެތީގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ،

(1) މި ޤާނޫނުގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތް އިސްތިހާރުކުރުމާއި ސްޕޮންސަރުކުރުމާއި ޕްރޮމޯޝަންގެ ބަޔަކާބެހޭ ގޮތުން އަޅައިފައިވާ މާއްދާއަކާ ޚިލާފަށް ގަސްދުގައި ނުވަތަ ނޭނގި ނަމަވެސް ގެންގުޅޭ ކޮންމެ އެއްޗަކީ؛

(2) ޕެކޭޖުކުރުމަށް ނުވަތަ ލޭބަލްޖެހުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ވިއްކަން އެކަން އެނގިހުރެ ނުވަތަ ނޭނގިނަމަވެސް

[34] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިސްލާހުކުރެވިފައި. އެއަށްފަހު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 10 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ލޭބަލްކޮށް ޕެކޭޖުކުރުމަށް ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާއަކާއި ހިލާފުވުމަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ގޮތަށް އަތުގައި އޮންނަ އެއްޗެއް ނުވަތަ މެޝިނެއް ނުވަތަ ޖިހާޒަކާއި؛

(3) ޤާނޫނާ ހިލާފުވި ފަރާތުގެ އަތުގައި ހުރި ނުވަތަ ބެލުމުގެ ދަށުގައިހުރި ދުންފަތުގެ އެހެނިހެން ބާވަތްތަކާއި ތަކެއްޗާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ މެޝިނަރީއާއި އާލާތްތައް؛[35]

(4) އަސްލު ނޫންތަކެތި އުފެއްދުމަށް ނުވަތަ ދުންފަތާބެހޭ ތަކެތި ސްޓަމްޕުކުރުމަށް ބޭނުންކުރި ސާމާނާއި، މެޝިނަރީ އާއި ޕެކޭޖުކުރުމާއި، ލޭބަލްކުރުމާއި އެހެނިހެން ކަންކަމަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ތަކެއްޗާއި؛

(5) ޓެކްސް ނުދައްކައި އޮޅާ ދުންފަތުގެ ކޮންމެ ބާވަތަކާއި ރާއްޖޭގެ ޤާނޫނާއި ގަވާއިދާ ހިލާފަށް އެހެން ގައުމަކުން އެތެރެކޮށްފައިވާ ދުންފަތުގެ ކޮންމެ ބާވަތަކާއި؛ އަދި

(6) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭކަމަށް މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބުނެފައިވާ މިންގަނޑުތަކާ ހިލާފަށް ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ދުންފަތުގެ ކޮންމެ އެއްޗަކާއި، ރާއްޖޭގެ ކޮންމެވެސް ތަނެއްގައި ބަޔަކު މީހުން ގަސްދުގައި ނުވަތަ އެނޫން ގޮތަކަށް ނަމަވެސް ބަހައްޓައިފައި ހުރި އަސްލުނޫން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކެވެ.

އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓާއި ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް ބޭނުންކުރުމާ ނުވަތަ ގެންގުޅުމާ

29-1. (ހ) އެއްވެސް މީހަކު، އާންމު ތަންތަނުގައި އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް ގެންގުޅެނިކޮށް ނުވަތަ ބޭނުންކުރަނިކޮށް ފުލުހުންގެ އޮފިސަރަކަށް ފެނިއްޖެނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 10-3 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހ. އެއްޗެއް އަޅުވަންވާނީ ހ. އެއްޗެއް، އިލެކްޓްރޯނިކް ސިނގިރޭޓެއް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ

---

[35] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އަށް ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

ގުޅިގެން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ އިޖުރާއަތު[36]

އާލާތެއްކަމާއި، އެއީ ޓޮބޭކޯ ހިމެނޭ ޕްރޮޑަކްޓެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެއްޗެއް ނޫންކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހު، އަންނަނިވި އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރުމާ އެކުގައެވެ.

(1) ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް ހުއްޓުވައި، އެ އޮފިސަރަކީ މި ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުމުގެ ބާރު ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކަށް ހަވާލުކުރުމާއެކު، އެފަރާތުން މި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކުރި ކަމަށް ބެލެވޭ އަމަލަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާންކުރުން؛

(2) ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް އެއީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަދަ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި އެ އެއްޗެއް އެ އޮފިސަރަކާ ހަވާލުކުރުމަށް އެންގުމާއި، އެ އެންގުމާ އެއްގޮތަށް ހަވާލުނުކުރާނަމަ، އެ އެއްޗެއް އުވާލުމުގެ ނިޔަތުން އަތުލައިގަންނަ ކަމާއި، އެކަމަކު އެއްބާރުލުން ނުދިނުމަ، އެކަން ކުރުމަށްބަލައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ބާރުގެ ބޭނުންކޮށްގެން އެއާލާތް ސަލާމަތުން ފަދައިން ބަންދުކުރުން؛

(3) ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުން ފެނުނު އާލާތް ބަންދުކުރުމުން މި މާއްދާގެ މި އަކުރުގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އަންގާ އެންގުމާ އެއްގޮތަށް އެ އެއްޗެއް ބަންދުކުރުމަށް އެފަރާތުން އިޢުތިރާޒުނުކުރާނަމަ، އެ އެއްޗެއް އެފަރާތުގެ ކިބައިން އަތުލައި، މި މާއްދާގެ އަކުރުގެ (4) ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އަމަލުކުރުން؛

(4) ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ އަތުގައި އޮތް އާލާތް ބަލައި، އަދި އެފަރާތުގެ އަތުގައި އޮތް އިލެކްޓްރޯނިކް

[36] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ވޯޓުދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް
ކަމަށް ޓެސްޓުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެއާލާތުން ކޮށްފައިވާ ހަމައެކަނި،
ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ ޙަވާލާއި ކަމާއި، އޭގެ
ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން، އެ އާލާތެއް ހަލާކުވައި ފުރުޞަތުގެ ބޭނުމުގެ
ދަރަނި ގެއްލިގެން ކަމާއި، އެފަދަ ޑިޖިޓަލްސިސްޓަމުގައިވާނަމަ
ކޮމިޝަނުން އަންނަނިވި ގޮތުގެމަތިން ޢަމަލުކުރަން؛

i. ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޕްރޮސީޖަރސް، އެފަދައިން
ޕްރޮސީޖަރުތަކުގެ ދަށުން ޢަމަލުކުރުން؛

ii. ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ގެއްލުމެއް ނުވަތަ ބަދަލުވުނު އާލާތް
އެފަދަ ބަލާ ދަރަނި ގެއްލިފައިނުވާ އަސްލަށް،
އެފަދައިން އެ އާލާތް ފުރުޞަތުގެ ބަލާ ދަރަނި
ގެއްލިގެން ކަމުގެ ޢިބާރާތް އެފަދަ ޕްރޮސީޖަރުތަކުން.

(ށ) ޤާނޫނާ ޚިލާފުވި ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަކާ ދޭތެރޭ ފިޔަވަޅު
ހުށަހަޅާފައިވާ އިންސާފު ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ
(2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އެފަރާތުގެ އަދިން ފުރުޞަތު އާލާތް އެ
އިންސާފު ޕްރޮސީޖަރުތަކުން އެންގުމުން، އެ އެއްޗެއް ޕްރޮސީޖަރުތަކުގައިވާ، އެ
އެއްޗެއް އެހީއެއްގެ އަދިން އަދިލުކަމުގައި، އަދި އެކަން ކުރުމުގައި އެހީއާ
ދޭތެރޭ ބާރުގެ ބޭނުންކުރަނީވާ، ހަމައެކަނި އެ އެއްޗެއް އެހީއެއްގެ
އަދިން އަދިލުކަން ބޭނުންވާ މިންވަރަކަށެވެ.

29-2. (ހ) އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމް ނުވަތަ ވޯޓުދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ
އާލާތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ދިރާސާކުރުމަށް އޮބްޒަރވަރުންނަށް، އެ
އެއްޗެއް، ކަމާބެހޭ މުޅި ފަރާތްތަކާއި ނުވަތަ ފުރުޞަތުގެ
ފަރާތްތަކުން މި މާއްދާއިން ކަނޑައެޅިފައިވާގޮތަށެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެއްޗެއް އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމް ނުވަތަ
ވޯޓުދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތް، ދިރާސާކުރުމަށް އިޖާޒަތުދޭ

އިލެކްޓްރޯނިކް
ސިސްޓަމާއި
ވޯޓުދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ
އާލާތްތައް
ދިރާސާކުރުމަށް
އޮބްޒަރވަރުން ދެވިދާން
ފުރުޞަތު އެދުމުގެ

އިޖުރާއަތު[37] ޝިޕްމަންޓުކުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ގޮތަކުން ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އެތެރެކުރަނިކޮށް އަތުލައިގަނެވިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން އަތުލެވޭ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުންގެ އަތުން ނުވަތަ އެއިން ފަރާތެއްގެ ބަރުދާއިން އަތުލައިގަނެވިދާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާރުގެ ބޭނުންކުރަނީ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާ ގުޅޭގޮތުން ކަސްޓަމްސަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2011 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަސްޓަމްސްގެ ޤާނޫނު) ގެ 6 ވަނަ ބާބުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ކަސްޓަމްސްގެ އޮފިސަރުންނެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ބާރުގެ ބޭނުންކުރަނީ، އިލެކްޓްރޯނިކް ނުވާ ގޮތަށް ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެ އެއްޗެހި އެތެރެކުރަން މަސައްކަތްކުރުމުގައި ކަސްޓަމްސާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދިވެހި ފުލުހުންގެ ފުލުހުން ހަދާ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ފުލުހުންގެ އޮފިސަރުންނެވެ.

(ޅ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް މި މާއްދާގެ ދަށުން އަތުލެވިއްޖެނަމަ، އެ އާލާތަކީ، އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއްކަމުގައި، އެއީ ޓެސްޓް ރިޕޯޓު ޕްރޮޑަކްޓެއްކަން ނުވަތަ އެއްޗެއްކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓާއި ނުވަތަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އަތުލުމުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތަކަށް ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ އޮފިސަރުން ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ.

(އ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ފަސިންޖަރުންގެ ބަރުދާއި ހޭންޑްކެރީތަކާއި، ބަރުދާ ސްކޭނިންގ މެޝިނުން އަދި އެހެނިހެން އުޞޫލުތަކުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ވަކިކޮށް ބަލައިގަތުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސަންވާނެއެވެ.

[37] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

(ވ) ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރާ އިލެކްޓްރިކް ސައިކަލްތައް ނުވަތަ ވެހިކަލްތަކަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއަކުން އެކުލަވާލަންވާނެ، އެއާއެކު އަމަލުކުރަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 29-3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރުމާއެކު، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

އިލެކްޓްރިކް ސައިކަލާއި ވެހިކަލްތަކަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް އެތެރެކުރުމުގައި އެ އާލާތްތައް ބެލެހެއްޓުމާއި ނައްތާލުމުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު[38]

29-3. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެތެރެކުރާ ކޮންމެ އިލެކްޓްރިކް ސައިކަލެއް ނުވަތަ ވެހިކަލްތަކަށް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތަކާގުޅޭ އަންނަނިވި މަޢުލޫމާތު، އެ އެއްޗެއް އެތެރެ ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ އޮފީހަށް، ހަމަ އެ ތަކެތީގައި ލިޔުމުން ދަންނަވަންވާނެއެވެ.

(1) އެ އާލާތް އުފައްދާ ފަރާތުގެ އަދި އެތެރެކުރާ ފަރާތުގެ މަޢުލޫމާތު؛

(2) އާލާތް އެތެރެކުރާ ތާރީޚާއި ޢަދަދާއި ވަޒަނު؛

(3) އެތެރެކުރާ އާލާތުގެ ތަފްސީލު (އާލާތުގެ ބްރޭންޑް އަދި މޮޑެލް ހިމެނޭގޮތުން)؛

(4) އާލާތް އެތެރެކުރުމުގައި އެއާ ގުޅޭ ތަފްސީލު (ހުސް އާލާތެއް ނުވަތަ އާލާތުގެ ރިޕިލް ކޮންޓެއިނަރާއި އެއްކޮށް ބަލައިގެން ހިމެނޭނަމަ، އެ ތަފްސީލު)؛

(5) އާލާތް އެތެރެކުރުމުގެ ކުރިން މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާއާއި 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދޭންޖެހޭ މަޢުލޫމާތާއި ދޭންޖެހޭ އިންޒާރު ދިނުމުގައި އަދި އާލާތް އެތެރެކުރުމުގައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރި ގޮތް؛

(6) އާލާތް އެތެރެކުރުމުގައި ބޭރުގެ ބޭނުންކުރަން ޖެހުނުނަމަ އެކަން އަދި ބޭރުގެ ބޭނުންކުރި ގޮތުގެ ތަފްސީލު؛

(7) އާލާތް އެތެރެކުރަންވީ މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ކަމާބެހޭ

[38] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

ޑިޕާޓްމަންޓާ ހަވާލުކުރެވުނު ކަމާއި، ހަވާލުކުރެވުނު ވަގުތާއި
ހަވާލުވި އޮފިސަރުގެ ނަމާއި ސަރވިސް ނަންބަރު.

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާ ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަތުލެވޭ ކޮންމެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ޑޮކިއުމަންޓް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އެ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންދިއުމަށްފަހު، އެ އެއްޗެއް، އެ އެއްޗެއް އަތުލެވޭ ތާރީޚުގައި، ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އަތުލެވޭ ތަކެތި ބެލެހެއްޓުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އެ އިދާރާއެއްގެ ކަމާބެހޭ ޑިޕާޓްމަންޓާ ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަތުލެވޭ ކޮންމެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ޑޮކިއުމަންޓް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތެއް އަތުލައި، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނައުމަށްފަހު، އެ އެއްޗެއް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ނިމެންދެން، އެ އެއްޗެއްގެ ޗެއިން އޮފް ކަސްޓޮޑީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާއިން ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެވޭ ތަކެތި، ގިނަވެގެން 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އިދާރާއަކުން ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި ޤާނޫނުގެ 29-1 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ނުވަތަ 29-2 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަތުލެވޭ ކޮންމެ އިލެކްޓްރޯނިކް ސިސްޓަމެއް ނުވަތަ ޑޮކިއުމަންޓް ބޭނުންކުރާ އެފަދަ އާލާތަކާއި މަޢުލޫމާތު، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ޑިޖިޓަލް ކޮޕީތަކާއި އިމޭޖުން، އެފަދައިން އަތުލެވޭ އަދި ނަކަލުކުރެވޭ އެއްޗެހީގެ ތަފްސީލު، މަދުވެގެން ކޮންމެ 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހަކުން އެއް ފަހަރު މިނިސްޓްރީއަށް ޗެކްކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތު ހަމަނުވަނީސް، ޖެހުން

ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނަމަ ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުންނެވެ. އަދި މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނަމަ މޯލްޑިވްސް ކަސްޓަމްސް ސަރވިސްއިންނެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުމަތިން ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާތަކުން އެކުލަވާލާ ގަވާއިދުގައި ހިމެނޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކަކީ އެއް ހަމައަކުން ކަނޑައެޅޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކެއްކަން އެ އިދާރާތަކުން ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ގަވާއިދުގައި މަދުވެގެން އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނުންވާނެއެވެ.

(1) އަތުލުވާ އާލާތްތައް، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ކަމާބެހޭ އޮފިސަރުން އަތުލުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުތަކާއި، އެ އެއްޗެހި ކަމާބެހޭ ޑިޕާޓްމަންޓާ ހަވާލުކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު؛

(2) އަތުލުވާ އާލާތްތައް، ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާގެ ކަމާބެހޭ ޑިޕާޓްމަންޓުގައި އެންޓްރީކުރުމާއި، އެ ޑިޕާޓްމަންޓުން އެހެން ތަނަކަށް ގެންދިއުމާއި، ނައްތާލުމާ ހަމައަށް ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތުގެ އިޖުރާއަތު ހިމެނޭގޮތުން، އެފަދަ އާލާތްތަކުގެ ރެކޯޑް އޮތް ކަސްޓަޑީ ބަލަހައްޓާނެ ގޮތުގެ އިޖުރާއަތު؛

(3) އަތުލުވާ އާލާތްތައް ނައްތާލުމަށް ހުއްދަދޭ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ މަސްއޫލިޔަތު ރިޕޯޓުކުރުން ހިމެނޭގޮތުން، އެފަދަ އާލާތްތައް ނައްތާލުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު؛

(4) އަތުލުވާ އަދި ނައްތާލާ އާލާތްތަކުގެ ރިޕޯޓު ބެލެހެއްޓުމާއި އުސޫލުތަކާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަމާބެހޭ މަސްއޫލިޔަތު ހަވާލުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު.

ކޮންމެ ކުށަކަށް ވަކިން އަދަބު ދިނުން

30. ޤާނޫނާ ހިލާފުވެގެން ކުރާ ކޮންމެކަމަކާއި ޤާނޫނާ ހިލާފުވުމަށް ކުރާ ކޮންމެ ޢަމަލެއް ބެލެވޭނީ ވަކި ކުށެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އަދި ކުރާ ކޮންމެ ކުށަކަށް އެކަނިވެސް އެކަށީގެންވާ އަދަބު ވަކިން ދެވޭނެއެވެ.

ތަކުރާރުކޮށް ކުށްކުރުމުން އަދަބު ބޮޑުކުރުން

31. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަކުރާރުކޮށް ކުށްކުރާ ފަރާތަކަށް ދެވޭ އަދަބު އެއްފަހަރުން އަނެއްފަހަރަށް ބޮޑުކުރަމުން ގެންދަންވާނެއެވެ.

ޝަރީޢަތް ގުދުވިރާން ހުކުމް ފައިސާ އާއި ޖޫރިމަނާ

32. ސީދާކޮށް ނުވަތަ ނުސީދާކޮށް ނަމަވެސް ކުރާ އަމަލެއްގެ ސަބަބުން މި ޤާނޫނާ ހިލާފުވެގެން ނުވަތަ އެހެން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން ދައުލަތަށް ޖެހޭ ޚަރަދުތަކާއި ނުވަތަ ޖެހިއްޖެ ނުދައްކާކަމުގެ ސަބަބުން ދިނަށްގެ ބަޔަކު ޝަރީޢަތް ގުދުވިރާން އަމުރުވާ ފައިސާއާއި ހުކުމުގެ އިތުރަށް އުޖޫރަކާ އެކުގައި ޖޫރިމަނާއާއެކު ދައްކަންޖެހޭނެއެވެ.

ވެރިންގެ ޒިންމާ

33. މި ޤާނޫނާ ހިލާފަށް އަމަލުކުރެވުނު ތަނެއްގެ ވެރިޔަކު، ނުވަތަ އެފަދަ އަމަލެއް ކުރުމަށް ހުއްދަ ނުވަތަ ހިންގަމުންދިޔަ ވެރިޔަކު، ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގައި ބުނާ ކަމެއް ނުކުރެ ދޫކޮށްލައިފިކަން ނުވަތަ މި ޤާނޫނާ ހިލާފަށް ކަމެއް ކުރާކަން ވެރިޔާ އެނގިހުރެ ހިނގާނަމަ އެކަން ދެނެހުރި ވެރިޔަކުވެސް އެފަދަ އަމަލެއްގެ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނެއެވެ.

ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފައްދާ ވިޔަފާރިތަކާއި ސަޕްލައިކުރާ ވިޔަފާރިތަކުގެ ޒިންމާ

34. އަމިއްލަ ޤައުމުގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފައްދައި ބާޒާރުކުރާ ވިޔަފާރިތަކުން އެތަކެތި ފޮނުވުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މިންގަނޑުން ފޮނުވުމުގެ މަރުހަލާގައި އެތަކެތި އެތެރެކުރާ ޤައުމުތަކުން ދައުލަތަކުން ބޭނުން ޖެހޭ ދާއިރާގައި ނުވާނަމަ، ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ތުރުވިޔަފާރިކަން ބެލެހެއްޓުމަށް، އެކަމުގެ ޒިންމާ އެތެރެކުރާ އުފައްދާ ވިޔަފާރިތަކުން ނުވަތަ އެތެރެކުރާ ސަޕްލައިކުރާ ވިޔަފާރިތަކުން އުފުލަންވާނެއެވެ.

ދިހަވަނަ ބާބު

ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުން

ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުން[39]

35. (ހ) ސަރުކާރުގެ ކޮންމެ އިދާރާއަކުންވެސް އެ އިދާރާއަކާ ހަވާލުވެފައިވާ ދާއިރާއަކާ ގުޅުންހުރި މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާތައް ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި

[39] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

ށ. މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންތައްތައް އެންމެ އެދެވޭގޮތުގައި ތަންފީޛުކުރުމުގެ މައްޗަށް ސަމާލުކަންދީ، ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ މުޢާހަދާތަކާ ޢަމަލުކުރުމުގެ ގޮތުން އެކަމާ ގުޅޭގޮތުން ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ޢަމަލުކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ޢަމަލުތަކާމެދު ފިޔަވަޅުއެޅުމަށާއި، އެފަދަ ކޮންމެއަކަށް ބަލައި ޖޫރިމަނާ ކަނޑައި މި ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގޮތްގޮތުން ޢަމަލުކުރުމަށް ބޭރުއެޅުމަށްޓަކައި، މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާއަށް ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭ ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން، އެ އިދާރާއެއްގައި އެންމެ އިސްވެރިޔާގެ ދަށުން އެ މަސައްކަތްކުރާނެ ފިހާރަ ބައްޓަންކޮށް އުފެދިގެން ފެށިގެން އިޖުރާއާތައް ބެލުމަށްދޭނެއެވެ.

އެގާރަވަނަ ބާބު

ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބޯޑު އުފެއްދުން

ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބޯޑު އުފެއްދުން

36. (ހ) ޤައުމީ ފެންވަރުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ މުއައްސަސާއެއްގެ ގޮތުގައި "ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބޯޑު" މިނަމުގައި ބޯޑެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އުފައްދަންވާނެއެވެ. މި ބޯޑުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނީ މިނިސްޓަރެވެ.

(ނ) މި ބޯޑުގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި އަންނަނިވި ފަރާތްތައް ހިމެނެންވާނެއެވެ.

(1) ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ މިނިސްޓްރީތަކުން މަންދޫބުން.

(2) ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމާބެހޭ ތަޖުރިބާކާރުން.

(3) ޢާންމު ސިއްޙަތުގެ ތަޖުރިބާކާރުން.

(4) ތަކެތި ގަންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަކާބެހޭ މީހުން.

(5) މަދަނީ އަދި ވިޔަފާރި ޖަމްޢިއްޔާތަކުގެ މަންދޫބުން.

ދައުރު

37. (ހ) ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބޯޑުގެ ދައުރަކީ ދުންފަތުން މިސްކިތަކުން

ރައްކާތެރިކުރުމަށް ހިންގާ ކަންކަމުގައި ލަފާދީ މަޝްވަރާ ދިނުމެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ތިރީގައި ބުނެފައިވާ ކަންތައްތަކާބެހޭ ގޮތުން ލަފާދީ މަޝްވަރާ ދިނުން ހިމެނެއެވެ.

(1) ދުންފަތުގެ ބޭނުންކުރުމުންނާއި ދުންފަތަށް ހުރަހެޅުމުން ޖުމްލަގޮތެއްގައި އާބާދީގެ ސިއްޙަތަށް ކުރާ އަސަރުތަކާއި، ފަރުދުންގެ ސިއްޙަތަށް އަންނަ ބަދަލު ދެނެގަނެ އެކަމާބެހޭ ދިރާސާތައްކުރުން.

(2) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހެދުމާއި ފަންނީ މިންގަނޑުތައް އެކުލަވާލުން.[40]

(3) މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުތަކުން މަޤްޞަދު ހާސިލްވާ މިންވަރެއް ބަލައި އެއިރަކަށް އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ބައެއް އިސްލާހުކުރުން.

(4) ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމާބެހޭ ގޮތުން ޤައުމީ ފެންވަރުގައި ކުރާނެ ކަންތައްތައް ކަނޑައަޅައި އެކުލަވާލުމަށްފަހު ކެބިނެޓަށް ހުށަހެޅުން.

(5) މިނިސްޓްރީތަކާއި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކާއި ހިލޭސާބަހަން މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުން ދުންފަތާ ދެކޮޅަށްކުރާ މަސައްކަތްތައް ވިލަރެސްކުރުން.

(6) ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ގޮތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ނުވަތަ މިނިސްޓަރަށް ލިބިދޭ އިޚްތިޔާރުގެ ދަށުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ބާރުއެޅުން.

(ނ) ބޯޑުން ފާހަގަކޮށްދޭ ބަލަހައްޓާ ކަންކަމާގުޅޭގޮތުންނާއި، ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރެވިދާނެ ކަންތައްތަކާބެހޭ ގޮތުންނާއި، ބޯޑަށް ފޮނުވާ ކަންކަމުގައި ފަންނީ މަޝްވަރާ ދިނުމާ ގޮތުން އަހަރަކު އެއްފަހަރު ރިޕޯޓް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ދުންފަތާބެހޭ މުޢާމަލާތްތަކުގައި ބައިވެރިވާ [illegible] ފަރާތުން އެފަދަ

[40] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 29 ވަނަ މާއްދާއިން، މި ނަންބަރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

ބައްދަލުވުންތަކުގައި ހުށަހަޅަންޖެހޭ ރިޕޯޓުތައް އެކުލަވާލައި ތައްޔާރުކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފައްދާ ފަރާތްތައް، އެތެރެކުރާ ފަރާތްތައް، ބޭރުކުރާ ފަރާތްތައް، ގަނޑުކޮށް ވިއްކާ ފަރާތްތައް، ވަކިވަކިން ވިއްކާ ފަރާތްތައް ނުވަތަ ދުންފަތާގުޅޭ ވިޔަފާރިއަކާ ގުޅުންހުރި އެއްވެސް މީހަކު ނުވަތަ އެފަދަ ފަރާތެއް ތަމްސީލުކުރާ މީހަކު މި ބޯޑުގެ ޖަލްސާތަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި އެފަދަ މީހަކު މި މަޖިލީހުގައި މެންބަރެއްގެ ގޮތުގައި ޢައްޔަންކުރެވޭގޮތް ނުވާނެއެވެ.

(ނ) މި ބޯޑުގެ ހިންގާ ގަވާއިދު އެކުލަވާލުމާއި ނިންމުންތަކުގައި އަމަލުކުރާނެގޮތް ކަނޑައެޅުމާއި އެބައިމީހުން އިސްތިއުފާދެވޭނީ ބޯޑުގެ މެންބަރުންނެވެ. މި ހިލާ ބައިތަކެއް ލިޔެ އާންމުންނަށް ލިބޭނެހެން ގެޒެޓުގައި އާންމުކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) ފަންނީކަންކަމާގުޅޭ ގޮތުން ނުވަތަ ކަނޑައެޅޭ ވަކިކަންކަމާގުޅޭ ގޮތުން މި ބޯޑަށް ލަފާދިނުމާއި މަޝްވަރާ ދިނުމަށްޓަކައި ފަންނީ ތަޖުރިބާކާރުން އެކުލަވާ ކޮމިޓީތައް އެކުލަވާލެވިދާނެއެވެ.

ބާރަވަނަ ބާބު

ދުންފަތުން ލިބޭ ގެއްލުމާގެ ގޮތުން އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުވުމާއި، ދުންފަތަށް ދޮވެރިވެފައި ތިބޭ މީހުން އެކަމުން ސަލާމަތްވުމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުން

ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށް ހުރިހާ ބަރަހަލާތަކެއް ރާވައި ހިންގުން

38. ދުންފަތު އުފެއްދުމާއި އޭގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމުން ސިއްހަތަށާއި، އިޤްތިޞާދަށާއި، މުޖުތަމަޢަށާއި ވެށިމަތިއަށް ލިބޭ ގެއްލުން އަންގައިދީ، އެކަމުން އާންމުން ކޮންޓްރޯލްކުރުމަށްޓަކައި ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކުން ހަރުދަނާ ބަރަހަލާތަކެއް ރާވައި ހިންގަންވާނެއެވެ. އަދި ބަރަހަލާތަކުގެ ތެރޭގައި އަންނަނިވި ކަންކަން ހިމެނެއެވެ.[41]

(ހ) ދުންފަތުން ލިބޭ އުނދަގޫތަކާއި ގެއްލުމާބެހޭ މަޢުލޫމާތު އާންމުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން.

---

[41] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާގެ ފުރަ އިބާރާތް އިސްލާހުކުރެވިފައި

(ށ) ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރާ މީހުންނަށް އެކަން ހުއްޓުވުމުން ލިބޭނެ ފައިދާ އަންގައިދިނުން.

(ނ) ދުންފަތުގެ ވިޔަފާރިއާބެހޭ މައުލޫމާތު ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އާންމުކޮށް ލިބެން ހުންނާނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން.

(ރ) ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމާބެހޭ މައުލޫމާތާއި ތަމްރީން ސިއްޙީ ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކާއި، އިޖުތިމާޢީ މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ނޫސްވެރިންނާއި މީޑިއާގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކާއި، ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކާއި ތަންފީޒުކުރާ ފަރާތްތަކާއި އަދި މުޖްތަމަޢުގެ ކައުންސިލް ފަރާތްތަކަށް ތަމްރީނުދިނުން.

(ބ) ދުންފަތުގެ ބޭނުންހުއްޓުވުމަށް އިތުރުކުރުމާ މަސައްކަތްތަކުގައި ސަރުކާރާއި އަދި ފަރާތްތަކުގެ ބައިވެރިވުން ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކާއި ޖަމުޢިއްޔާތަކާއި ބައިވެރިކޮށް، އެފަރާތްތަކުން އެކަމަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގައި އެހީތެރިވެދިނުން.

ދުންފަތަށް ދިރިހުރި ފަރާތްތަކާ މީހުން އެކުލަވާ ސްޕޮންސަރކުރުން

39. ދުންފަތަށް ދިރިހުރި ފަރާތްތަކާ ޓީވީ މީހުން އެކުލަވާ ސްޕޮންސަރކުރުން މަނާކުރުމާބެހޭ ގޮތުން، ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތާއި ފުށުއަރާ ކަމެއް ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްކުރަންވާނެއެވެ.

(ހ) ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރުން ހުއްޓުވުމުގެ ފައިދާ ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލު ކުރާ މީހުންނަށް އަންގައިދިނުން.

(ށ) ދުންފަތަށް ދިރިހުރި ޓީވީ މީހުން އެކުލަވާ ސްޕޮންސަރކުރުން، އެމީހުންނަށް ފަރުވާދިނުމަށް ވަކި އިދާރާއެއް ނުވަތަ ކުލިނިކެއް ސިއްޙީ ހިދުމަތްދޭ ތަންތަނުގައި ނުވަތަ ސިއްޙީ ފުރުސަތު ލިބެން ހުންނަ ތަންތަނުގައި ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ. މިފަދަ ތަންތަނުގައި، އެކަން ހުއްޓުވުމަށް ބޭނުންވާ މީހުންނަށް އެކަމާ ގުޅޭ އެހީ، ކައުންސެލިންގް އަދި އެކަމަށް ބޭނުންވާ ބޭސްފަރުވާ ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ހުންނަންވާނެއެވެ. އެގޮތުގައި، ބޭހާއި، ބޭސްފަރުވާދީ ފަސޭހަކަމާއި، ތަފާތު ޚިދުމަތް

ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތައް ހިމެނެއެވެ.

ތޭރަވަނަ ބާބު

އެހެނިހެން ކަންތައްތައް

ބޯޑު އެކުލަވާލަންޖެހޭ މުއްދަތު

40. މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 60 (ފަސްދޮޅަސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ޤާނޫނުގެ އެގާރަވަނަ ބާބުގައި ބުނެފައިވާ ދުންފަތު ކޮންޓްރޯލްކުރުމުގެ ބޯޑު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކުލަވާލަންވާނެއެވެ.

ޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ފެށުން

41. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ޤާނޫނު ތަސްދީޤުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 12 (ބާރަ) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ހުރިހާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް ހަދައި ނިންމައި މި ޤާނޫނު އަމަލުކުރަން ފަށަންވާނެއެވެ.

ގަވާއިދު ހެދުން[42]

41-1. މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ އެންމެހައި ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ މިނިސްޓްރީންނެވެ.

މާނަ

42. މި ޤާނޫނުގައި އިބާރާތްތައް ހިފާފައިވާ ގޮތުން އެހެން ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިގެން ދޭހަނުވާހާ ހިނދަކު:

(ހ) "މިނިސްޓްރީ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސިއްޙަތާބެހޭ ކަންތައް ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ވުޒާރާއަށެވެ.

(ށ) "މިނިސްޓަރު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސިއްޙަތާބެހޭ ކަންތައް ހިންގުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ވަޒީރަށެވެ.

(ނ) "އާންމު ދަތުރުފަތުރު ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އުޅަނދުފަހަރާއި ތަންތަން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތްތަކުގެ، ވިޔަފާރި އުސޫލުން ނުވަތަ ފީއެއް ނުވަތަ އަގެއް ނަގައިގެން އެއްތަނުން އަނެއްތަނަށް މީހުން އުފުލާ އުޅަނދުފަހަރާއި،

[42] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

މިގޮތަށް މީހުން އުފުލުމުގެ ނުވަތަ ދަތުރުފަތުރު ކުރުމުގެ އެކި މަރުކަބުތަކާއި ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ތަންތަނާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާ މިފަދަ އެހެން އުޅަނދުފަހަރާއި ތަންތަނެވެ. ގެއެއް ނުވަތަ އަމިއްލަ ނުނިކުނަމަވެސް، ވަކި ދުންބުއިމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ނުވަތަ މިނޫނަސް އިޖުތިމާޢީ ބައްދަލުވުންތަކާއި ނުވަތަ ޖަމާޢަތްތަކާއި ގުޅިގެން އާންމުންގެ ތެރެއިން މީހުން ނުވަތަ ބައިވެރިން އެކުލެވިގެން އުފެއްދުންތަކަށް މި މާނައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭނެއެވެ. ހަމައެހެން، ވަކި ތަނަކަށް ނުވަތަ މީހަކަށް ޚާއްޞަ ތަންތަން ނުވަތަ ހުރިހާ ދުވަސްވަރު މާނައިގެ ތެރެއިން އިސްތިސްނާވާނެއެވެ.

(ނ) "އިސްތިހާރު" ކަމަށް ބެލެވޭނީ، ސިގަރެޓާއި، ސިގާރާއި ނުސިގަރެޓުން ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި، އެގޮ ބީޑިސިގަރެޓްތަކާއި، އުފައްދާ ފަތްކޮޅުތަކާއި، ފަތާ ފަތްކޮޅުތަކާއި ފިޔާތަކާއި، އިސްޕަރަށް މަތީ ފަޅި ތަކެތި މާލިއްޔަތުގެ ބާވަތްތައް ހިމެނޭ ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި، ބީޑިސިގާރު ގެއްލިއެއް ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކާއި ނުވަތަ ވިޔަފާރީގެ ދުންފަތުގެ ވަރުގަދަ އާއި، ބާރުއަޅާފައިވާ ވަގަށް ހަމައެކަނި ދުސިން ނުނިކުމަކުން. ދުންފަތުގެ އިސްތިހާރުގެ މާނައިގައި، ދުންފަތުގެ ބާވަތާއި، ބީޑިސިގާރާއި، އުފައްދާ ފަތްކޮޅުތަކާއި، ވިޔަފާ ފަތްކޮޅުގެ ނުވަތަ އުފައްދާ ފަތްކޮޅުތަކުން ބޭނުންކުރާ ނުވަތަ އުފަތްކޮޅުތަކަކުން ނުވަތަ އެއްޗެހި އިސްތިޢުމާލުކުރާ ބަސްތަކާއި، ނަންތަކާއި، އިބާރާތްތަކާއި، ސިޔާދުތަކާއި، އަކުރުތަކާއި، ނަންބަރުތަކާއި، ތަސްވީރުތަކާއި، ކުލަތަކާއި، ޖިސްމާނީ ތަކެތި، ހަރަކާތްތަކާއި، އަޑުތަކާއި، ރިވެތިކަމާއި އެފަދަ އެހެން އެއްޗެއް ހިމެނޭނެއެވެ.[43]

(ބ) "ޢާންމު ތަންތަން" ކަމަށް ބެލެވޭނީ، އާންމުންނަށް މީހުން ހިނގައިބިނގައިވާ ނުވަތަ އާއްމުކޮށް ހުރަސްއަޅައިނުލެވޭ އާންމު ތަންތަން މީހުން

---

[43] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، 6 ވަނަ އިޞްލާޙު ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާ. ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި

މައިސް ޕޯސްޓާ ތަންތަނާއި، އާންމުން މަސައްކަތްކުރާ ތަންތަން ނުވަތަ އޮފީސްތަކާއި، ހަމައެފަދައިން އެކި ތަންތަނުގެ ކަރުދާސްތަކާއި، އެފަދަ މިނޫންވެސް ބޭނުންކުރާ ތަނެއްގެ ތެރެއަށް ވެއްދޭ ކަމެއް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުއްދަ ދީފައިވާ ތަންތަނާއި އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިން ކަމުގައި ތަންޒީމުކުރާ ކަންތައްތަކެވެ.

(ޑ) "ވިޔަފާރީގެ އުސޫލުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވިޔަފާރި ކުރިއަށްގެންދާ ގޮތުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރީގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގެ ގޮތުން ކަމުގައި ކުރާ ކަންތައްތަކެވެ.

(ޒ) "ވިއްކުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އަގެއް ލިބޭ ގޮތަށް ނުވަތަ އަގެއް ކަނޑައަޅައިގެން މިލްކަށް ނުވަތަ ބަދަލުގައި އެއްޗެއް ހުށަހަޅައި ދިނުމަށެވެ.

(ޓ) "މިޔަލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ގޮނޑިއަކުން ސަރުބު ވިދިފައިވާ ކާރުގެ ވަރަށް ބޮޑު ބަހަކަށް ނުވަތަ އެހެން ކަމަކަށް ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ތަކެއްޗެވެ. މިގޮތުން، މިޔަލުގައި ސިޓީފަދަ ތަކެއްޗާއި ބޮޑެތި ތަކެތި ހިމެނެއެވެ.

(ޔ) "މަސައްކަތްކުރާ ތަން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ފުރާވަކުން ނުވަތަ މުސާރައަށް އެހެން މީހަކު މަސައްކަތްކޮށްދީ މަސައްކަތްކުރާ ތަނެއްގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބަރާބަރު ތަންތަނާއި ބޮޑެތި ތަކެތި ހިމެނޭ ތަންތަން ނުވަތަ ބޮޑެތި ދަށު ތަނަކާއި ނުވަތަ މިފަދަ ތަކެތި ހިމެނޭ ތަނަކާ އެކު ރޭގަނޑު ހިފެހެއްޓި ތަނަކާއި ގުޅިފައިވާ ތަންތަނުގައި ހިމެނޭ ތެރެއިން ނަގައިގެން މަސައްކަތްކުރާ ނުވަތަ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ކޮންމެ ތަނަކަށެވެ. މިގޮތުން، މަސައްކަތު އާންމުކޮށްކުރާ ތަނުގެ އިތުރުން އޮފީހަކާ ގުޅިގެންވާ، އަދި މަސައްކަތްކުރާ މީހުން މަސައްކަތުގެ ވަގުތުގައި ބޭނުންކުރާ ލިފްޓާއި، ކޮރިޑޯއާއި، ސިޑިއާއި، ލޮބީއާއި، ފާޚާނާއާއި، ކޮންފަރެންސްރޫމާއި، ކެންޓީނާއި، ސަރުކާރީ ފަދަ ތަންތަން މި މާނައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނެއެވެ. ވިޔަފާރީގެ ބޭނުމުގައި ނުވަތަ ޚިދުމަތެއް ދިނުމުގައި ބޭނުންކުރާ ތަކެތި، ދުއްވުމަށް ބޭނުންކުރާ ތަކެތި ނުވަތަ މަސައްކަތްކުރާ ތަނުގައި ބަހައްޓާ ތަކެތި ނުވަތަ މަސައްކަތްކުރާ ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ ތަކެއްޗާއި މަސައްކަތްކުރާ ތަނަކާ ގުޅިގެންވާ ތަންތަން ހިމެނެއެވެ.

ނުބެލެވޭނެއެވެ.

(މ) "ޕްރޮމޯޓުކުރުމާއި ޕްރޮމޯޝަންގެ ހަރަކާތްތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އިޝްތިހާރުކުރުންވެސް ހިމެނޭގޮތުން، އެހެންނަމަވެސް އެއަށްވުރެ ފުޅާ މާނައެއްގައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތަކުގެ ވިއްކުންތައް އިތުރުކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ދުންފަތާބެހޭ ބާވަތްތައް ބެހުމާއި، ހަދިޔާގެ ގޮތުގައި ދިނުމާއި ވިޔަފާރި ކުރިއަރުވުމަށްޓަކައި ހިންގާ ހަރަކާތްތަކެވެ.

(ފ) "ދުންފަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުންފަތް ގަހުގެ ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ގަހާއި އެ ގަސްގަހުގެ ފަތްތަކެވެ.[44]

(ދ) "ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުންފަތާއި ދުންފަތުގެ ތަކެތާއި، ނިކޮޓިންއާއި، ދުންފަތާއި ތަކެތާއި ނިކޮޓިން ހިމަނައިގެން ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ހުންނަ ތަކެއްޗަކަށެވެ. އަދި އެއިން އެއްވެސް ބާވަތެއްގެ ތެރެއިން ބާވަތެއް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ހިމެނޭ، ހަފައިގެން ނުވަތަ ބޮއިގެން ނުވަތަ ވަސްދަމައިގެން ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގެ ތަނެއްގައި [illegible] ނުވަތަ ޖައްސައިގެން ނުވަތަ އުނގުޅައިގެންވިއަސް އޭގެ މާއްދާއެއް ނުވަތަ މާއްދާތަކެއް ހަށިގަނޑަށް ވާސިލުވާގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ކޮންމެ އެއްޗަކީ ދުންފަތުގެ ބާވަތެކެވެ. މިފަދައިން ބާޒާރުކޮށްފައިވި ނަމަވެސް، ދުންފަތުން ދުރުކުރުވިފަދަން "ސްނޫސް" ފަރުވާގެ ތެރެއިން ދެވޭ އަދި ކަމާބެހޭ ފަންނީ އިދާރާތަކުން ކަނޑައަޅާ ހުއްދަދެވިފައިވާ ނިކޮޓިން ރިޕްލޭސްމަންޓް ތެރަޕީ ނުވަތަ ފަރުވާގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ މިފަދަ އެހެން ބާވަތްތައް މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައްކަމަށް ނުބެލެވޭނެއެވެ.[45]

(ތ) "ދުންފަތް އުފެއްދުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވައި، އަވި އަދި އަލިފާނުގެ ހޫނުން ދުންފަތް ހިއްކުން ނުވަތަ މިނޫންވެސް ގޮތަކަށް ދުންފަތް އުފެއްދުމުގައި ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައި ދުންފަތުގެ ފަތް އެކި ގޮތްގޮތަށް ތައްޔާރުކުރުމެވެ.[46]

[44] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[45] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[46] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

(ލ) "ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް، އެއިން ބާވަތަކުން އުފެދޭ ދުން ނުވަތަ އާވި އަނގައިން ނުވަތަ ނޭފަތުން އެތެރެއަށް ދަމުން ނުވަތަ އެއިން ތަނަކުން ބޭރުކުރުން ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އަނގައަށްލުން ނުވަތަ އަނގައިން ހަފުން ނުވަތަ ކެއުން ނުވަތަ ބޮއިން ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ބާވަތަކުން ވަސްދެމުން ނުވަތަ މިނޫންވެސް ގޮތަކަށް ހަށިގަނޑުގެ ތެރެއަށް ވައްދައިގެން ނުވަތަ ޖެއްސައިގެން ނުވަތަ އުނގުޅައިގެންވެސް ހަށިގަނޑަށް ވަސްދިނުމަށް ބޭނުންކުރުމެވެ.[47]

(ގ) "ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުންފަތުގެ ބާވަތަކުން ބޭނުމާ ދުމާއި އާވި އަދި އެހެން ބާވަތްތަކެއްވެސް ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރާ މިފަދަ ހަރިގަނޑެއް އެ އުފައްދާފައިވާ ތަކެތި އުފައްދާ ބޭނުންކުރާ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކަމުގައި ބަލާނެއެވެ.[48]

(ސ) "ދުންފަތު ސްޕޮންސަރކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސީދާގޮތުންނާއި ނުސީދާގޮތުން، ދުންފަތުގެ އެއްވެސް ބާވަތެއް އުފައްދާ ވިޔަފާރިއާއި ވިއްކާ ވިޔަފާރިއާއި މާކެޓިންކުރާ ވިޔަފާރިއާ ބައިވެރިވުމާއި ނުވަތަ ދެވުމާ، ތިރީގައި ބުނެފައިވާ ކަމަކާ ގުޅިގެން އެހީވުން އެއްވެސް ކަމެއްގައި އެއްވެސް ގޮތަކުން ހަރަކާތްތެރިވުމާއި، ދުންފަތާ ގުޅޭ ކަމެއް ސްޕޮންސަރކުރުމާއި، ދުންފަތުގެ ނަން ނުވަތަ ނިޝާނާއި ބާވަތް އެނގޭގޮތަށް ސީދާގޮތުން ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން އެހީތެރިވުމެވެ.[49]

(1) މުނިފޫހިފިލުވުމުގެ ހަރަކާތްތަކާއި، ކުޅިވަރު މުބާރާތްތަކާއި، އިވެންޓް އަދި އާޓް ހަރަކާތްތަކާއި، ސަޤާފީ އަދި ފެޝަންޝޯގެ ކޮންސަރޓާއި އަދި އެނޫންވެސް ބާވަތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، ހަރަކާތްތަކާއި އަދި ޝޯތަކާއި، ފިލްމުތަކާއި، ވީޑިއޯތަކާއި، ކޮމާޝަލްތަކާއި، އެޕްތައް؛

(2) އެއިން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވާ ބަޔަކު ނުވަތަ މީހަކު ބޭނުންކުރާ

[47] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[48] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 36 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި
[49] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިސްލާހުކުރެވިފައި

ހުދުމާއި، ޚުސޫޞިއްޔާއި އަދި ގެންގުޅޭ ސަވާރީތަކާއި، ކަމާގުޅޭ
ސޯޝަލް މީޑިއާ އެކައުންޓްތަކެވެ؛

(3) އެއްވެސް ސޯޝަލް މީޑިއާ އަދި ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމެއްގައި އަދި
ޢާންމު ތަންތަނުގައި ނުވަތަ މީހުން އެއްވެއުޅޭ ތަންތަނުގައި
ބޭއްވޭ ހަރަކާތްތަކެވެ؛

(4) އިމާރާތްތަކާއި، އުނގަންނައިދޭ ތަންތަނާއި، ހުމަކާނު އޮންނަ
ބިންބިމާއި އާންމު ތަންތަން؛

(5) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބުނާ އެހެނިހެން ކަންކަން
އަދި ތަންތަން.

(ސ) "ދައުލަތުގެ އިދާރާތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދައުލަތުގެ އެންމެހައި
މުއައްސަސާތަކާއި އިދާރާތަކާއި، ސަރުކާރު ހިއްސާވާ ކުންފުނިތަކާއި
ސަރުކާރުން ހިންގާ ޤާނޫނީ ޝަރިކާތަކާއި، ސަރުކާރުގެ ބަޔާވި
ޖަމާޢަތް އަދާކުރާ އެންމެހައި ތަންތަން ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.[50]

(ށ) "ދުންފަތް ގަސް" ކަމުގައި ބުނެފައި އެވަނީ، ނިކޮޓިއާނާ ޓަބަކަމް އަދި
ނިކޮޓިއާނާ ރަސްޓިކާ ބާވަތުގެ ގަހަށެވެ.[51]

(ނ) "ވެޕިން" ކަމުގައި ބުނެފައި އެވަނީ، ތަނބާކުގެ އެންމެ އިސްތިޢުމާލު
ނުވަތަ އެޓަމައިޒަރުގެ ޒަރީޢާ ވަޔަށް ދުއްވާލެވޭ ނުވަތަ ދިޔައިމަން
ބަދަލުކުރެވިފައިވާ ވަރަތަކަށާއި، ވަގުތު ވެޕްކުރާ ތަކެތި ޗަވަރާއިޒަން
ބަދަލުކުރެވޭ ވަރަތަކެވެ. މިގޮ ތުން ވެޕްކުރަނީ، އެންމެކަމުގެ ޒިދުމަތް
ތަންތަނުގައި އެ ވަގުތަށްގައި އެފަދަ ބަދަލުވެގެން އުފެދޭ ތަކެތި ހިމެނޭ
ވަރާތްވެސް ހިމެނެއެވެ.[52]

(ޅ) "ދުންފަތަށް ކުރިއަރާވައި ޗެބު މީހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ،
ދުންފަތްގައި ހިމެނޭ ނިކޮޓިންގެ ސަރަހައްދުން ނުވަތަ އެހެން ސަބަބަކާ
ހުރިއަސް އެ ބޮޑަށް އާންމުކޮށް ބޭނުންކުރެވޭ އާދަވެއްޖެކަމުގައި ޖިސްމާނީ
ގޮތުންނާއި ނަފުސާނީ ގޮތުން ދުންފަތުގައި ހިމެނޭ ނިކޮޓިންއަށް ބަރޯސާވާ

---

[50] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 38 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިސްލާހުކުރެވިފައި
[51] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި
[52] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިތުރުކުރެވިފައި

ފަރާތްތަކަށެވެ.[53]

(ޕ) "ދުންފަތުގެ ދުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުންފަތުގެ އިސްތިޢުމާލުކުރުމުގެ ތެރެއިން ބޭރުވާ ދުމާއި ވޭޕަރާއި އެނޫންވެސް އެންމެހައި މާއްދާތަކަށެވެ.[54]

(ޖ) "އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ނިކޮޓިން ނުވަތަ އެނޫންވެސް މާއްދާތައް އެކުލެވޭ ވޭޕަރ އަނގައިން ދަމައިގަތުމަށް ފަރުމާކޮށްފައިވާ އެންމެހައި އާލާތްތަކަށެވެ. މީގެ ތެރޭގައި، ރީފިލް ކާޓްރިޖަސްއާއި ނުވަތަ ޓޭންކް ނުވަތަ ސިންގަލް-ޔޫސް ކާޓްރިޖެއް ޑިސްޕޯޒަބަލް ރީފިލްކުރެވޭ ގޮތަށް ނުވަތަ އެއްފަހަރު ބޭނުންކުރުމަށްފަހު ޑިސްޕޯސްކުރާ ގޮތަށް ފަރުމާކޮށްފައިވާ އާލާތްތަކާއި، ކާޓްރިޖްތަކާއި، ޓޭންކާ ނުލައި ވަކިން އުފައްދާފައި ހުންނަ އަދި އާލާތްތަކުގެ ކާޓްރިޖާއި ޓޭންކާއި، ނިކޮޓިން އެކުލެވޭ ރީފިލް ކާޓްރިޖަސްއާއި، އެނޫންވެސް އަދި އާލާތްތަކުގެ ވަކިވަކި ބައިބައި ހިމެނެއެވެ. މި މާނައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޕޯޑް ސިސްޓަމް އަދި ޕޯޑް ރީފިލް ސިސްޓަމްތައް ހިމެނެއެވެ.[55]

(ޗ) "އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކުގެ ބޭނުންކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ އުފެއްދުންތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އިލެކްޓްރޯނިކް ސިގަރެޓް އަދި އެފަދަ ވޭޕްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކަށް އަޅާ ނުވަތަ ފުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައި ހުރި އެންމެހައި ބާވަތްތަކުގެ ލިކުއިޑް ހިމެނޭ ކާޓްރިޖްތަކާއި ހުރިހާ އެންމެހައި ބާވަތުގެ އުފެއްދުންތައް ހިމެނެއެވެ.[56]

(ޘ) "ރިޓޭލް ޕެކޭޖިންގ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކޮންސިއުމަރުން ނިކޮޓިން ނުވަތަ ނިކޮޓިންއާއި އެހެން ކެމިކަލް އެކްސްޓްރެކްޓް ބޮކްސް ޕެކެޓް ސްލީވް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ދުންފަތުގެ އުފެއްދުންތަކަށެވެ.[57]

[53] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާހުކުރެވިފައި
[54] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާހުކުރެވިފައި
[55] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާހުކުރެވިފައި
[56] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާހުކުރެވިފައި
[57] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި މާއްދާ އިޞްލާހުކުރެވިފައި

(ހހ) "ޓޮބޭކޯ ހީޓިންގ ޕްރޮޑަކްޓް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، އެއަށް ޖައްސާ ޓޮބޭކޯ ސްޓިކް ނުވަތަ އެނޫނަސް ދުންފަތުގެ އުފެއްދުމެއް ރޯކުރުމަކާ ނުލައި ހޫނުކުރެވޭ، އަދި އެފަދައިން އެ ހޫނުކުރުމުން، އެއިން އުފައްދައިދޭ ނިކޮޓިން ނުވަތަ ނިކޮޓިންއާއި އެހެން ކެމިކަލް އެކުލެވޭ އެރޯސޯލް އަނގައިން ދަމައިގެން ހަށިގަނޑަށް ވާޞިލުކުރެވޭ ގޮތަށް ތައްޔާރުކޮށްފައި ހުންނަ ކޮންމެ ޑިވައިސްއެކެވެ.[58]

(ހށ) "ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އުފެއްދުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވިއްކުމަށް ނުވަތަ އެނޫނަސް ގޮތަކުން ވިޔަފާރި އުސޫލުން ފޯރުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އުފެއްދުމެވެ. މި މާނަކުރުމުގައި "އުފެއްދުން" މި ލަފުޒު ބޭނުންކޮށްފައި އެވަނީ، "ޕްރޮޑަކްޝަން" ގެ މާނައިގައެވެ. އަދި މި މާނަކުރުމުގައި، އަމިއްލަ ފަރުދަކު ދުންފަތުގެ ބާވަތެއް އިސްތިޢުމާލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ތައްޔާރުކުރުމަށް އޭނާ އަމިއްލައަށް ކުރާ ކަންކަމެއް ނުހިމެނެއެވެ.[59]

(ހނ) "ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް އުފެއްދުމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ ފެސިލިޓީއާއި އާލާތްތައް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، "ދުންފަތުގެ އުފެއްދުން" ކަމަށް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އެއްޗެއް އުފެއްދުމަށްޓަކައި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕްރޮސެސްކުރުން ތައްޔާރުކުރުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ފަރުމާކުރުން، ވިއްކުމަށް ބާޒާރަށް ނެރުމާއި، އަދި ހަމައެކަނި އެ ބޭނުމަށް ޚާއްޞަކޮށް ފަރުމާކޮށްފައިވާ، ގެނެސްފައިވާ ނުވަތަ އެތެރެކޮށް ފެސިލިޓީއާއި އާލާތްތަކެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި، ދުންފަތު ތައްޔާރުކުރުމަށް ނުވަތަ ދުންފަތުގެ ފަތުން އެޑިޓިވްސް އެޅުމަށް ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި، ދުންފަތުގެ ފިލްޓަރުގެ ކަނޑުތައް ނަންބަރުފަހަރު ބޭނުންކުރާ ފެސިލިޓީއާއި، އިތުރުން ޕްރޮސެސްކުރުމަށްޓަކައި ތަކެތި ކިޔާކިޔާ ކޮށްފައިން ބޭނުންކުރާ ފެސިލިޓީއާއި، ދުންފަތުގެ ދަތުރުކުރުމުގެ މިންވަރު ދަށްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ފެސިލިޓީއާއި، ދުންފަތުގެ ވަސް ނުވަތަ ރަހަ އިތުރުކުރުމަށް ފްލޭވަރ

[58] ޤާނޫނު ނަންބަރު 23/2024، އެ ޤާނޫނަށް 1 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައި
[59] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައި

ނުވަތަ އެޑިޓިވްސް އެޅުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ މެޝިނަރީއާއި، ދުންފަތުގެ ބާވަތްތައް ޕެކްކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ މެޝިނާއި އިކުއިޕްމަންޓާއި، ދުންފަތުގެ އިސްތިއުމާލުކުރުމަށްޓަކައި، ދުންފަތް އޮޅާ ކަރުދާސް ދުންފަތް އެޅުމަށްފަހު އެ އޮޅައި، ސިނގިރޭޓެއް ނުވަތަ ބީޑިއެއް ނުވަތަ އެހެން އެއްޗެއްގެ ސިފައިގައި ބަންދުކޮށް، ޕެކްކުރާ މެޝިނަރީވެސް ހިމެނެއެވެ. މި މާނައިގެ ތެރޭގައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަސިންޖަރުން އެމީހުންގެ އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ގެންނަ، އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ބޭނުންކުރުމަށް އުފައްދާފައި ހުންނަ އާލާތްތަކާއި ނުހިމެނެއެވެ.[60]

އަޕްޑޭޓްކުރެވުނު ތާރީޚު: 21.5.2025

[60] ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2025، އެ ޤާނޫނަށް 2 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާއިން، މި އަކުރު އިތުރުކުރެވިފައި